

TDK dolgozat

A kábítószer-bűnözés tendenciái- A magyar és a német drogtörvény összehasonlítása

Készítette: Soltész Bertalan
ME-ÁJK 4. évfolyam, jogász szak
Konzulens: Dr. Sántha Ferenc
egyetemi docens

Miskolc

2011

TARTALOMJEGYZÉK

1.BEVEZETÉS	3
2. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS EURÓPÁRÓL ÉS A NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEKRŐL	4
3.A KÁBÍTÓSZER-PROBLÉMA KEZELÉSÉNEK KRIMINÁLPOLITIKAI MODELLJEI	12
3.1.HÉJÁK.....	14
3.1.1.Zéró tolerancia modell az Amerikai Egyesült Államokban	14
3.1.2.A nulla tolerancia modellel szembeni ellenérvek.....	17
3.2.BAGLYOK	18
3.3.GALAMBOK	19
3.4. AZ ÁRTALOMCSÖKKENTÉSI MODELL.....	19
3.4.1.A legalizáció és a tiltás között – Holland modell.....	19
4.A KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS	22
5.LATIN-AMERIKAI DROGKÖRKÉP	24
5.1.A LATIN-AMERIKAI DROGTÖRVÉNYEK KÖVETKEZMÉNYEI.....	26
6.KÁBÍTÓSZER-PROBLÉMA AZ EURÓPAI UNIÓBAN	28
6.1.AZ EU DROGSTRATÉGIÁJA 2005-2012	28
6.2.A KÁBÍTÓSZER-BŰNCSELEKMÉNYEK EURÓPAI TENDENCIÁI.....	31
6.2.1.Kannabisz.....	32
6.2.2.Amfetamin, metamfetamin.....	33
6.2.3.Kokain	34
7.A MAGYAR ÉS A NÉMET DROGTÖRVÉNY ÖSSZEHASONLÍTÁSA	36
7.1.A KÁBÍTÓSZER FOGALMA	36
7.2.A KÁBÍTÓSZER MENNYISÉGÉNEK JELENTŐSÉGE A MAGYAR ÉS A NÉMET JOGBAN	39
7.3.ELKÖVETÉSI MAGATARTÁSOK	40
7.4.DIVERZIÓ.....	44
8. MAGYARORSZÁG DROGSTRATÉGIÁJA	48
9. A MAGYAR KÁBÍTÓSZER-BŰNÖZÉS HELYZETE.....	51

10.ÖSSZEGZÉS	54
MELLÉKLETEK.....	55
1.SZÁMÚ MELLÉKLET: A KANNABISZHASZNÁLAT ELŐFORDULÁSA AZ ÁLTALÁNOS NÉPESSÉGBEN	56
IRODALOMJEGYZÉK:.....	57

1.Bevezetés

„A kábítószer probléma összetettségére való tekintettel egy ország drogpolitikájának ideális esetben csak egyik eleme a büntetőjogi szabályozás... Ugyanakkor a büntetőjog lényegéből, jogrendszerbeli helyéből fakadóan a kábítószer problémával kapcsolatos büntetőjogi rendelkezések alapvetően befolyásolják az egyéb drogpolitikai eszközök szerepét, mozgásterét a drogfogyasztás és az azzal összefüggő jelenségek visszaszorításában, a káros következmények csökkentésében.”

(Lévay Miklós: Héják, baglyok, galambok. Fundamentum, 2001/1.)

A társadalom fontos szerepet tölt be az egyének szocializálásában, értékrendjének kialakításában. Rendkívül fontos tehát, hogy a társadalom egészséges életképet mutasson az egyén számára fejlődése során, hiszen ezzel elősegíti a helyes életforma megteremtését. Napjaink egyik központi problémája a kábítószer abúzus, ami mind hazánk számára, mind nemzetközi szinten fontos, megoldandó kérdésként jelentkezik. Ezen kérdésre az egyes államok által adott válaszok számos pontban eltérő jellegzetességeket hordoznak, de álláspontjaik közös eleme a kábítószerre épülő bűnözés kriminalizálása. Az Európai Unió (s így 2004-es csatlakozása révén hazánk) sajátos szerepet tölt be e tekintetben, hiszen a belső államhatárok szabad átjárhatóságával a kábítószer kereskedelem megfékezése még komolyabb feladatot ró a Közösség tagjaira. Az EU eme feladat megoldását szolgálva lehetővé teszi az államok számára a közös fellépést a kábítószer bűnözés visszaszorítására. Dolgozatom célja egyrészt a kábítószer bűnözés jelenkori tendenciáinak feltárása, másrészt az, hogy bemutassam a magyar és a német szabályozás fő elemeit. Mindeközben kitekintést teszek a kábítószer bűnözés nemzetközi, elsősorban amerikai egyesült államokbeli és latin-amerikai helyzetére.

Véleményem szerint Magyarország számára fontos a nemzetközi tapasztalatok és tanulságok összegzése, mely nagyban hozzájárulhat a hazai szabályozás fejlesztéséhez és a hazai bűnüldözés hatékonyságának fokozásához.

2. Történeti áttekintés Európáról és a nemzetközi egyezményekről

A kábítószer alkalmazása szinte egyidős az első emberi civilizációk megjelenésével. Tömegessé válása és elterjedése hosszú történeti fejlődés eredménye, melynek háttérében gazdasági, tudományos és társadalmi változások állnak. Ezen okok azok, amelyek a kábítószer felhasználás és kábítószerszámba vett anyagok skálájának kiterjedéséért felelősek. A kábítószer alkalmazása által felvetődő egészségügyi problémák kezelésére, később ezen anyagok előállítására, kereskedelmére és felhasználására épülő bűnözésre azonban csak a 19-20. században születtek meg az első állami és nemzetközi ellenlépések.

Az ember már a történelem kezdetétől fogva használ különböző tudatmódosító szereket. Ezek között az egyik első az alkohol volt, amely mind a mai napig fontos szerepet játszik a társadalom életében. A modern értelemben vett drogok körében a kokacserje, a marihuána és a mákból előállított ópiumnak több ezer éves történelme van. A máknövény felhasználása az ókori Görögországban még a gyógyításban és a vallási ceremóniákban játszott elsődleges szerepet. Később a rómaiak eltanulták a görögöktől az ópium alkalmazását, s az elterjedt az egész birodalom területén, így gyakorlatilag Európa szerte. A rómaiak a kedvező hatásai mellett felismerték az ópium huzamos használatának káros hatásait is. A római birodalom bukását követően az ópium felhasználása csökkent. Újbóli előtérbe kerülése a keleti orvostudomány hatására, a mók európai előretörésével következett be. A 16. századra az ópium – köszönhetően a svájci Paracelsusnak is – Európa legfontosabb gyógyszerévé vált. Mértéktelen használata egészen a 17. századig váratott magára. Fokozatos növekedésnek indult az ópiumot rendszeresen élvezetből fogyasztók köre. A hozzászokás veszélyével kapcsolatos első figyelmeztetés viszont, csak 1763-ban hangzott el az angol John Awister részéről, aki a szer országos (Anglia) elterjedésétől tartott. Ezen időszakban az európai drogfogyasztás alakulása, köszönhetően a pontos feljegyzések és az ország előállításban és terjesztésben betöltött szerepének, elsősorban Anglián keresztül követhető nyomon. Európában ugyanakkor kivételnek számítanak azok az országok, ahol előfordult ez a probléma.

A kor Angliájában nem volt jellemző az ópium felhasználásának tiltó és büntető jellegű szabályozása, melynek okai:

- nem ismerték a hozzászokás veszélyeit,
- gyógyászati alkalmazása jelentős mértéket öltött,
- sokáig nem volt jellemző az élvezeti felhasználás,
- gyógyászati alkalmazás révén államilag elismert, legális tevékenységként jelentkezett előállítás és forgalmazása.

A 19. században Anglia korlátlan mennyiségű ópiummal rendelkezett India révén, amely szabadon áramlott az országba és korlátozás nélkül jutott el a fogyasztókhoz. A fogyasztás növekedésében központi szerepet játszott az ópium olcsó, könnyű beszerezhetősége és a szegénység egyaránt. A széleskörű gyógyszerészeti és élvezeti jellegű felhasználás toxikomániához vezetett, amelyet a 1868-as Gyógyszerészeti Törvény kívánt visszaszorítani (ópiumot ezentúl csak gyógyszertárak forgalmazhattak). Az ópium szűkebb körű megjelenése jellemző később Franciaországra, ahol 1840 körül megjelentek az ópiumbarlangok. A 19. századig elsősorban a természetben megtalálható máknövényből előállítható ópium volt az elterjedt. Az ipari forradalom, a szerves kémia kialakulása, a gyógyszer-technológia fejlődése azonban lehetővé tette a félszintetikus és szintetikus kábító fájdalomcsillapítók megjelenését, amely új utat nyitott a kábítószeres történelmében. Megjelent a morfin gyártás, a heroin és számos új szer, ami Nagy-Britanniát az európai kábítószer előállítás központjává tette. Ezzel az ópium nyersanyagként jelentkezett a piacon, ami szabadon áramlott az országok között. Az ópium kereskedelmének szabályozására először 1909-ben Sanghajban megrendezett nemzetközi konferencia keretében tettek kísérletet. A konferencia eredményeként ajánlásokat fogadtak el az ópiumszívás felszámolása, a morfin felhasználás gyógyászati célokra való fordítása és szabályozása érdekében.¹ Ezzel kezdetét vette azon folyamat, melynek eredményeképpen az államok közös fellépést sürgettek a kábítószeres kereskedelem, későbbiekben pedig az erre épülő bűnözés visszaszorítására. Az ópium tiltó jellegű felhasználásának kialakuló nemzetközi gyakorlata egyben nyomást gyakorolt a brit kormányra.

¹ This Day in history: The Shanghai Opium Commission, 1909,
Forrás: <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/this-day-in-history-the-shanghai-opium-commission-1909.html>, Látogatva: 2011.10.20

A kábítószer szabad áramlásának korlátozásában az első igazi előrelépést csak az 1912-ben Hágában megszületett Nemzetközi Ópiumegyezmény jelentette. Az egyezmény három fő alapelve:

1. a gyógyászati ópium, morfin és más ópium alkaloidok és a kokain gyártását kizárólag gyógyászati és tudományos célokra szabad engedélyezni,
2. a termelést és szétosztást ellenőrzés alá kell vonni és a finomított ópium gyártását és használatát fokozatosan be kell tiltani,
3. a kormányok kötelesek az ópiumszármazékok gyártására és elosztásának ellenőrzésére nemzeti szervezetet felállítani.²

Bár a Hágai egyezmény nagy előrelépést jelentett az I. világháború kitörése miatt teljes körű ratifikációja csak 1920-ra kerülhetett sor, s ez lehetővé tette az egyezmény rendelkezéseinek tényleges alkalmazását. Hatására Angliában megszületett a Dangerous Drugs Act, mely a morfin termelés látványos csökkenését vonta maga után. A fokozódó nemzetközi együttműködés és szabályozás révén megszületett az ENSZ Kábítószer Bizottság elődje a Comonission Consultative du traffic de l'opium et autres drogues nuisibles (1921-40). 1925-ben Genfben létrejött a II. Nemzetközi Ópiumegyezmény, melynek fő célkitűzése a kábítószer kereskedelem nemzetközi ellenőrzésének megszervezése volt.³ Ezt az 1931-es és 1936-os Genfi Egyezmény követte. 1931-ben bevezették a résztvevő államok a becslési rendszert, ami kötelezte a kormányokat, hogy előre jelezzék a gyógyászati és tudományos célokat szolgáló kábítószer szükségletüket. Ennek köszönhetően jelentősen csökkent a kábítószer felhasználásának és kereskedelmének mozgástere. Fokozatosan megjelent az ezen megállapodásokba ütköző illegális kábítószer kereskedelem, így kezdetét vette a kábítószer bűnözés fejlődése. Erre válaszul 1936-ban megszületett az Illegális kábítószer kereskedelem elleni Egyezmény, ami az illegális kereskedők elleni eljárásra és kiadatásukra vonatkozó, valamint a nemzeti rendészeti szervek közötti együttműködést elősegítő rendelkezéseket tartalmazott. A formálódó nemzetközi szabályozásnak és együttműködésnek azonban gátat

² Bayer István: A drogok történelme – A kábítószer története az ókortól napjainkig, Aranyhal Könyvkiadó Budapest, 2000. 381.o.

³ 1930.évi törvénycikk a Genfben 1925.évi február hó 19-én kötött „Nemzetközi ópiumegyezmény” becikkelyezéséről:

12cikk. Minden szerződő Fél megköveteli, hogy a jelen Egyezmény hatálya alá eső anyagok bármelyikének behozatalára minden egyes alkalommal külön behozatali engedély szereztessék be. Az engedélynek fel kell tüntetnie a behozandó mennyiséget, a behozó nevét és címét, valamint a kivivő nevét és címét.

Forrás: <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7849>, Látogatva:2011.10.20

szabott a kialakuló nemzetközi politikai helyzet. A II. világháború kitörésével az addig kiépített szabályozási és együttműködési rendszer gyakorlatilag összeomlott. A szemben álló államok katonáik állóképességének növelése érdekében fokozták a kábítószer termelésüket. Az egyes államok hadseregein belül kezdetét vette vagy fokozódott a morfium, a szintetikus fájdalomcsillapítók, amfetaminok és metamfetaminok alkalmazása.⁴ Új kábítószeresek jelentek meg, s ezek katonáknak való folyamatos adagolása soha nem látott mértékben növelte a kábítószerfüggők létszámát. Az államok ilyen téren való tevékenysége hozzájárult a kábítószer bűnözés fejlődéséhez, hiszen a katonák függővé tételével széleskörű piacot teremtett az élvezeti célú, illegális kábítószer-felhasználásnak. A II. világháború véget érését követően ismét előtérbe került a nemzetközi együttműködés és korlátozás kérdése, ami kiterjedt a háború alatt megjelenő új szerekre is. Az 1948-as Párizsi Egyezményben kiterjesztették a nemzetközi ellenőrzést a szintetikus kábító-fájdalomcsillapítókra, valamint a hasonlósági elv alapján lehetővé tették a morfinhoz vagy kokainhoz hasonló új drogok azonnali nemzetközi ellenőrzés alá vonását. Előrelépést viszont csak az 1961-es (New York-i) Egységes Kábítószer Egyezmény hozott, mely IV jegyzékbe foglalta a kábítószereseket.⁵ A korábbi megállapodásokat hatályon kívül helyezte és egységes nemzetközi szabályozást léptetett azok helyébe.⁶ Az Egyezmény nyolc csoportba sorolta a legfontosabb célokat:

1. a korábbi egyezmények ellenőrzési rendszereinek egységbe foglalása,
2. valamennyi kábítószer nem gyógyászati és nem tudományos célokra való termelésének, kereskedelmének és használatának tilalma,
3. e tilalom kiterjesztése a kokalevéltre és a kannabiszra,
4. az engedélyezési rendszer szabályozása,
5. az illegális kereskedelem elleni rendszabályok,
6. a nemzetközi kábítószer-ellenőrző szervek kötelezettségeinek meghatározása,

⁴ Kiss Dávid: Drogok a harcmezőn: kábító-és serkentőszerek a II. világháborúban

Forrás: http://www.masodikvh.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=1812&Itemid=224

Látogatva: 2011.10.20

⁵ Illicit drug use in the EU: legislative approaches, EMCDDA, Lisszabon, 2005

Magyar szerkesztésben- Varga Orsolya: Kábítószer-használat az Európai Unióban: jogalkotási megközelítések, 2005 Forrás: <http://www.drogfokuszpont.hu/?lang=hun&menu=16&pid=148> Letöltve:2011.10.20

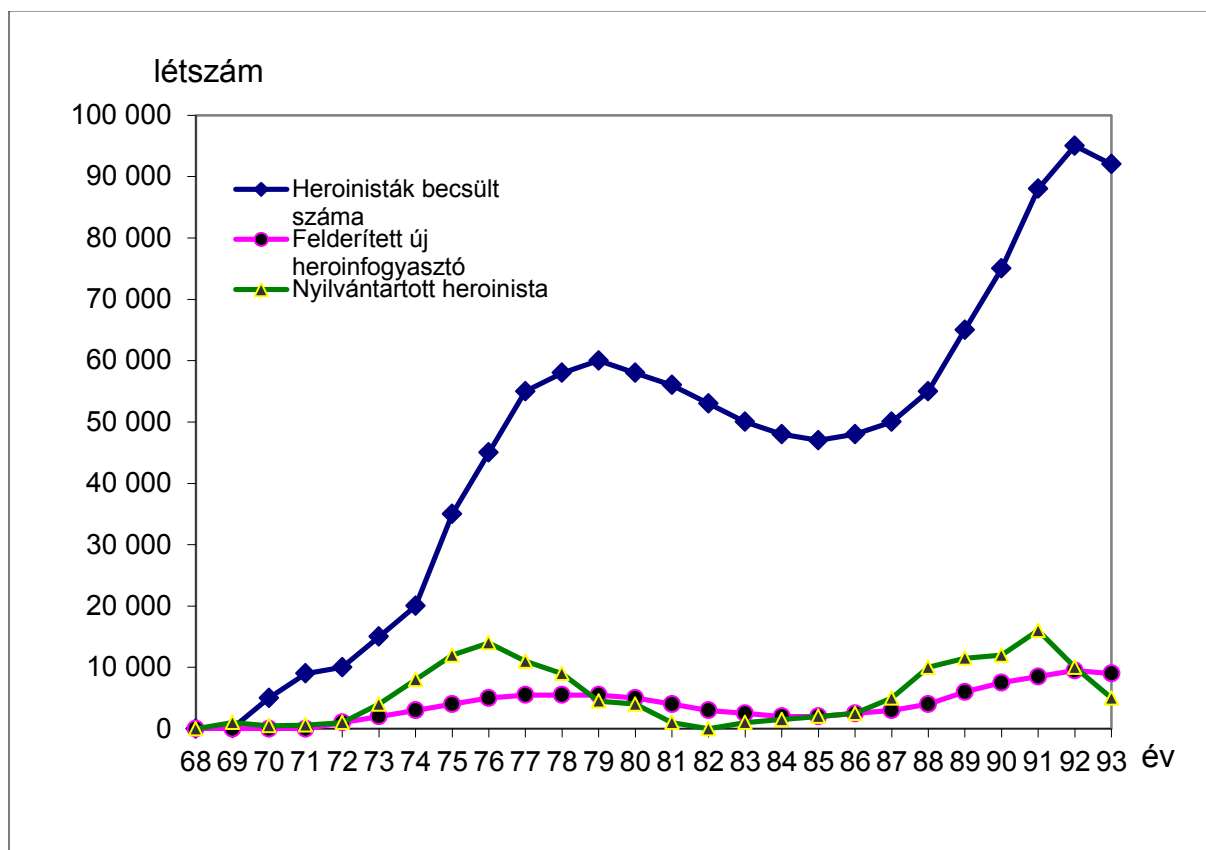
⁶ Kussbach Erich: Nemzetközi-és Európai büntetőjog, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2003. 217.o.

7. az import-export bizonylati engedélyezési rendszer kiterjesztése a mákszalmára,

8. a becslési és a statisztikai rendszer kiterjesztése az összes kábítószerre.⁷

Az Egyezmény működésének ellenőrzésére létrejött a Nemzetközi Kábítószer-ellenőrző Szervezet.⁸ Ennek ellenére szinte megállíthatatlanul terjedtek az új kábítószerfajták. Az NSZK-ban elképesztő gyorsasággal terjedt a kannabisz. 1966 és 1970 között a kábítószer visszaélések száma 810-ről 16188-ra emelkedett. Egyre kedveltebbé vált a fogyasztók körében a heroin és a hasis (lásd 1. ábra).

1.ábra: A heroin fogyasztók számának alakulása a Német Szövetségi Köztársaságban 1968-1993

Forrás: Bayer⁹

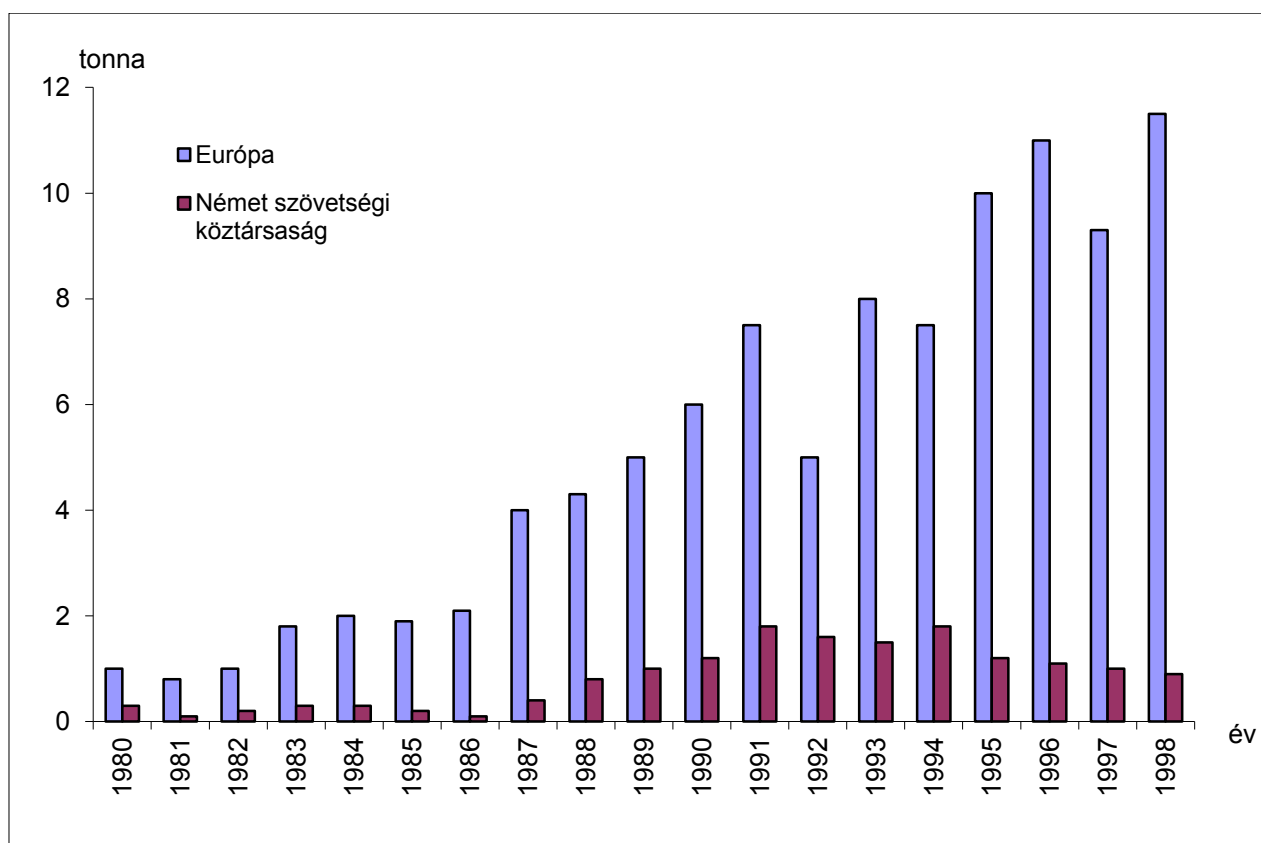
⁷ Bayer (2000) 385.o.

⁸ INCB- International Narcotics Control Board

⁹ Bayer (2000) 152.o.

Ebben az időszakban szerte Európában hasonló folyamatok zajlottak le. Az egyre nehezedő helyzetet tovább súlyosbították a nyugat-európai és amerikai gyógyszergyártók. Ezen cégek gyógyszerkatalógusaiban szereplő amfetamin és bárbiturát tartalmú készítmények száma meghaladta a Magyarországon törzskönyvezett gyógyszerkészítmények számát. Erre válaszul az 1971-es bécsi Pszichotróp Anyagokra vonatkozó Egyezmény kiterjesztette a drogok nemzetközi ellenőrzését az LSD-típusú hallucinogén anyagokra, szintetikus stimulálókra és nyugtatókra. Mindeközben a kábítószer kereskedelem egyre szervezettebbé vált és meredek növekedésnek indult. Célországként, elsősorban a nyugat-európai államok, míg tranzitországgként Jugoszlávia, Románia, Magyarország és Csehszlovákia kerültek a középpontba. A drogkereskedelem növekedésének mértékét jól mutatja a lefoglalások alakulása, melyek – fő célországként – az NSZK-ban különösen magasak voltak (lásd 2.ábra).

2.ábra A heroinlefogalások alakulása Európában és a Német Szövetségi Köztársaságban 1980-1998

Forrás: Bayer¹⁰

¹⁰ Bayer (2000) 154. o.

A kábítószer kereskedelem kérdésének megoldása, újból nemzetközi fellépést sürgetett. Egyre égetőbb feladattá vált az illegális drogkereskedelem elleni konkrét előírások kidolgozása, melyek lehetővé tették a hangzatos alapelvek tényleges érvényesülését. A nemzetközi előkészületek eredményeképpen 1988-ban Bécsben megszületett a Kábítószer és Pszichotróp Anyagok Illegális Kereskedelme elleni Egyezmény. Az Egyezmény hat területen tartalmaz lényeges előrelépést:

1. az illegális kereskedelem, pontosabban a kábítószerekkel kapcsolatos bűntettek, forgalmának kiterjesztése és korszerű meghatározása,
2. az illegális kereskedelemről származó jövedelmek és vagyontárgyak felderítésére és elkobzására vonatkozó előírások,
3. a nemzetközi kábítószer-rendészeti módszerek korszerűsítése,
4. az illegális gyártáshoz használt prekurzorok, vegyszerek és oldószerek nemzetközi kereskedelmi forgalmának ellenőrzése,
5. az illegális gyártáshoz használható készülékek és anyagok kereskedelmi forgalmának felügyelete,
6. a nemzeti büntető- és igazságszolgáltató hatóságok közötti operatív együttműködés.¹¹

Az Egyezmény Bűncselekmények és büntetések címe alatt meghatározza azon feltételeket, melyeknek megfelelően az adott tevékenységet a részes államok kötelesek bűncselekménnyé nyilvánítani és büntetni rendelni. Ezzel lehetővé vált, hogy az egyes cselekmények a különböző részes államokban hasonló büntetőjogi megítélés alá kerüljenek.

Az egyre erősödő együttműködés tekintetében sajátos szerepet töltöttek be azon államok, melyek tagjai az Európai Uniónak. Az 1990. június 19-én aláírt és 1995. március 26-án hatályba lépett Schengeni Egyezménnyel megszűnt a tagállamok közötti határellenőrzés, határaik szabadon átjárhatóvá váltak. Így lehetőség nyílt arra, hogy a szervezett bűnözés egyes európai sejtjei a korábbiaknál még szorosabb kapcsolatrendszert építsenek ki és hatásosabbá tegyék együttműködésüket. Ezen felismerés nagyban hozzájárult az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol 1992) létrehozásához, mely szervezet külön figyelmet fordít a

¹¹ Bayer (2000) 389. o.

kábítószer-csempészet elleni harcra.¹² Az intézményesített konszenzus keresés eredményeként létrehozták a kábítószer elleni küzdelem stratégiai fontosságú intézményeit (EMCDDA¹³, EDU¹⁴ stb.)¹⁵ 2004-ben az együttműködés erősítése végett megszületett a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló 2004/757/IB kerethatározat, mely alapját képezi az Európai Unió kábítószer ellenes politikájának.

A sokrétű nemzetközi és európai törekvéseknek köszönhetően egy átfogó, határokon átnyúló, részben egységes rendszer épült fel, melynek célja a kábítószer-bűnözés visszaszorítása. Az egyezmények, valamint nemzetközi összefogás kijátszása érdekében, viszont a szervezett bűnözői csoportok is megtették ellenlépéseiket, így a kábítószer-probléma megoldásának fejlesztése a jövőben is központi kérdést kell képezzen.

¹² Az Europol célja, hogy segítse az uniós tagországok lehető legszorosabb és leghatékonyabb együttműködését a szervezett bűnözés elleni harcban különös tekintettel az alábbi területekre:

1. kábítószer-csempészet
2. bevándorló hálózatok
3. gépjárműcsempészet
4. embercsempészet és gyermekpornográfia
5. pénz-vagy egyéb fizetőeszköz hamisítása
6. radioaktív illetve nukleáris anyagok csempészete
7. terrorizmus

Forrás: http://europa.eu/agencies/pol_agencies/europol/index_hu.htm Látogatva:2011.10.20

¹³ The European Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction

¹⁴ European Drug Unit

¹⁵ Dr. Kondorosi Ferenc, Dr. Ligeti Katalin: Az Európai Büntetőjog Kézikönyve, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 568.o.

3.A kábítószer-probléma kezelésének kriminálpolitikai modelljei

A kábítószerrel visszaélés gazdasági, társadalmi és jogi vonatkozásai révén széleskörű szabályozás követelményét támasztja az állammal szemben. A jogalkotó feladata egy olyan kriminálpolitikai megközelítés kialakítása, mely képes kezelni a drogfogyasztással, terjesztéssel és bűnözéssel kapcsolatban felmerülő problémákat. Tekintettel arra, hogy a kábítószerre épülő bűnözés nem egyes államokra jellemző elszigetelt jelenség – hanem világméretű szervezeten zajló tevékenység – számos egymástól eltérő stratégiai modell alakult ki. Eme kriminálpolitikai modellek létrejöttét befolyásoló tényezők hét pontban összegezhetők:

1. az állam származási-; cél-; vagy tranzitország szerepét tölti be,
2. a kábítószerrel való visszaélés össz-bűnözésből való részesedése,
3. jogrendszerbeli hagyományok, sajátosságok,
4. a korábbi drogpolitika eredményei,
5. a bűnözők módszerei,
6. nemzetközi tapasztalatok,
7. nemzetközi megállapodásoknak való megfelelés.

Az alábbi tényezők figyelembe vételének eredményeképpen összetett, a drogproblémát komplexen kezelő szabályozási rendszerek születtek. Ezen rendszerek, bár eltérő sajátosságokat hordoznak, de a szabályozás dimenzióit figyelembe véve minimumkövetelmények állapíthatók meg, melyeknek meg kell felelniük. E követelmények közé tartozik, hogy:

- a kábítószer-ellenes stratégia büntetőjogi s egyben társadalmi értékítéletet hordozzon,
- meghatározza az elérendő célokat, alapelveket,
- részét képezze a büntetőjogi szabályozás,

- tartalmazzon a kábítószer-függőség orvosi kezelésére, megelőzésre vonatkozó előírásokat,
- előtérbe helyezze a fiatal generációk drogmentes életre nevelését,
- kiterjedjen a börtönökben való kábítószerhelyzet megoldására,
- megfelelő eszközöket biztosítson a hatóságok számára a bűnözőkkel szemben való fellépésre,
- megfeleljen a nemzetközi egyezményeknek.

Ezek között különösen fontos a szerepe a büntetőjogi szabályozásnak, hiszen az „alapvetően befolyásolja az egyéb drogpolitikai eszközök szerepét, mozgásterét a drogfogyasztás és az azzal összefüggő jelenségek visszaszorításában”.¹⁶ Az egyes országok által alkalmazott kriminálpolitikai modellek többféleképpen csoportosíthatók a kábítószerekre való reagálás mikéntje alapján. Vannak, amelyek tiltó álláspontra helyezkednek, de létezik olyan megközelítés is, amely lehetővé teszi bizonyos szerek élvezeti cikként való alkalmazását. Peter Reuter 1992-ben az USA drogpolitikájának változásait vizsgálva három megközelítési típust különböztetett meg:

- héják,
- baglyok,
- galambok.

Eme csoportosítás ugyan az USA drogpolitikájában bekövetkező változások eredményeképpen született, de kiválóan alkalmas arra, hogy a létező modelleket és az országok többségének nemzeti stratégiáját jellemezze. Mindhárom megközelítés alapját az ENSZ egyezményeiből eredő prohibíciós kötelezettség (a részes államok kötelesek tiltani a kábítószerek és pszichotróp anyagok indokolatlan fogyasztását) jelenti. Az egyezmények azonban mozgásteret biztosítanak az adott államok drogpolitikájának kialakításában, aminek két fő következménye van:

- az Egyezmények (1961,1971,1988) ellenére eltér az ENSZ tagállamok drogpolitikája
- eltérő kriminálpolitikai modellek alakultak ki.

¹⁶ Lévay Miklós: Héják, baglyok, galambok, In. : Fundamentum 2001. 1. szám 49.o.

3.1.Héják

A héják megközelítésben központi szerepet tölt be a büntetőjogi eszközökkel történő szigorú fellépés. Az illegális kábítószerekkel kapcsolatos magatartásokat – a fogyasztást is – büntetik, így a drogprobléma kezelésében egyértelműen a büntetőjogot helyezik előtérbe. A drogpolitika súlypontjaként a határozott és kemény jogalkalmazás kerül meghatározásra. A kábítószer-kereslet és kínálattal szembeni drasztikus fellépéssel alapvető célja a megközelítésnek a drogmentes társadalom megvalósítása. A zero tolerancia kriminálpolitika alapja, hogy az eladók és a fogyasztók erkölcstelensége és személyiségzavara nem csak a fogyasztókat, hanem a társadalmat és annak értékeit is veszélyezteti, melyből kifolyólag ezen rétegek egyáltalán nem tolerálhatóak. A modell szerint a droghasználat magyarázataként a világos, egyértelmű társadalmi értékek hiánya, az önzés jelölhető meg.

3.1.1.Zéró tolerancia modell az Amerikai Egyesült Államokban

Az Amerikai Egyesült Államokban a 20. század folyamán számos törvény született, melynek célja a kábítószerekkel kapcsolatos problémák orvoslása és a bűnözés visszaszorítása volt. A szabályozás szigorodása az 1970-es évek elejére tehető. 1970-ben Richard Nixon elnöksége alatt elfogadták a Kábítószerrel visszaélés megelőzéséről és ellenőrzéséről¹⁷ szóló törvénycsomagot, mely szigorúbb fellépést tett lehetővé a kábítószer-fogyasztókkal, közülük is kiemelten a marihuána-fogyasztókkal szemben. A törvénycsomag részeként – Ellenőrzés alá tartozó szerek, anyagok törvénye – 5 kategóriába sorolták a kábítószereket és a pszichotróp anyagokat. Az 1. kategóriába a legveszélyesebb kábítószerek tartoznak, melyek orvosi célra sem alkalmazhatók, az 5. kategóriába pedig a legkevésbé veszélyesek.¹⁸ Az így módon kialakított kategóriákhoz és a kábítószer mennyiséghez igazodva kerülhet sor a kábítószertörvények megszegése esetén a különböző szankciók alkalmazására. A legszigorúbb fellépést az USA jogalkotója az első kategóriába tartozó szerek esetén foganatosította, mely akár életfogytig terjedő szabadságvesztés kiszabásával is fenyegeti a bűncselekményt. Ezzel szemben az 5. kategóriába tartozó drogok esetén a büntetési tétel felső

¹⁷ The Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control Act

¹⁸ Dr. Lévai Miklós: Engedélyezni vagy tiltani: a kábítószer-fogyasztásra vonatkozó kriminálpolitika dilemmái, In.: Magyar jog 1996, 1.szám, 9.o.

hataraként 1 év szabadságvesztés és 250 000 dollár pénzbüntetés került megjelölésre. A törvény rendkívüli szigorát jelzi, hogy a tiltott drogok fogyasztójával szemben akár csekély mennyiségű birtoklás is büntetőjogi következményeket von magával. 1982. október 2-án Reagan elnök a „Drog háború” megindításával tovább erősítette a nulla tolerancia fokozódását az USA-ban. Távlati célként „a drogok száműzése” került meghatározásra, melynek eredményeképp még hangsúlyosabbá vált a kereslet visszaszorítása. Ezzel párhuzamban növelték a rendészeti szervek létszámát és a kábítószer ellenes osztályok költségvetését is. Az eljárások gyorsítása érdekében 1984-ben egyes kábítószer-bűncselekmények gyanúsítottjai esetében megszüntették az előzetes letartóztatás lehetőségét, megfosztva ezzel a gyanúsítottat az előzetes letartóztatásból való szabadon bocsátás jogától.¹⁹ Az 1988. évi Anti- Drog Abuse Act célkitűzéseként preambulumban drogmentes Amerikát irányzott elő. A törvény alkalmanként, kikapcsolódásként fogyasztókra nézve is jelentősen megemelte a büntetési tételeket és nem büntetőjogi szankciók alkalmazását is előírta. Létrehozta a máig működő Nemzeti Kábítószer Ellenőrzési Hivatalt,²⁰ mely legfontosabb feladatává a nemzeti drogstratégia kidolgozását tette. Ezen rendelkezések a keresleti oldalon kétségtelenül csökkenéshez vezettek, azonban a 90-es évek közepétől nyilvánvalóvá váltak a modell, bizonyos hátrányai is - túlszűfolt börtönök, óriási költségek – így 1996 és 2002 között jelentős reformok zajlottak le a jogi szabályozás terén. 2002-ben 12 állam iktatta be jogszabályai közé a drogreformot enyhítve a büntetések szigorát és a nem erőszakos kábítószer-bűncselekményt elkövetőket mentesítve a három csapás alól.²¹ Több állam eltörölte a kötelező minimum elvét, mely révén a büntetés mértékének kiszabása esetén értékelhetővé váltak az esetleges enyhítő körülmények. A drogfüggők kezeléséről 2000-ben született törvény révén lehetőség nyílt arra, hogy szakemberek felírjanak és/vagy kiadjanak narkotikumokat a függőség kezelése céljából, elősegítve ezzel a függők orvosi rehabilitációját.²² Később (2004-ben) a társadalmi megbélyegzés elkerülésének érdekében szabályozták a betegek adatainak bizalmas kezelését.

¹⁹ Dr. Lévai (1996) 10.o.

²⁰ Office of National Control Policy

²¹ Dr. Király Klára: Kábítószer probléma az Egyesült Államokban. Reformok a kábítószer-bűncselekmények joganyagában, In.: Magyar jog, 2004. 2.szám, 110.o.

²² Historical Overview of Drug use in America, Forrás: <http://www.umsi.edu/~keelr/180/drughistory.htm>, Látogatva:2011.10.21

Jelenleg az Egyesült Államok drogstratégiája a következő célkitűzéseket határozza meg:

- a droghasználat megelőzésére vonatkozó törekvések megerősítése,
- minél korábbi orvosi beavatkozás,
- kiemelt egészségügyi kezelése a kábítószer használóknak és a gyógyításhoz nyújtott támogatások kibővítése,
- a droghasználat körforgásának, a bűnözésnek a felszámolása,
- a belföldi drogkereskedelem és termesztés megszüntetése,
- a nemzetközi együttműködés erősítése,
- az információs rendszer fejlesztése.²³

3.1.1.1. Az USA szerepe az afganisztáni kábítószer ellenes stratégia kialakításában

Az afganisztáni nemzetközi műveletek megkezdésétől fogva fontos szerepet kapott a drogellenes stratégia véghezvitele.²⁴ Köszönhető ez annak, hogy már a konfliktust megelőzően készült becslések szerint is a világ ópiumtermelésének 72 %-a érkezett Afganisztánból. A Bush-adminisztráció időszakában (2001-2009) létrejövő 2003-as afgán nemzeti drogstratégia annak a 2006-os átdolgozása, valamint az USA által kiadott drogstratégiák elsősorban az ópiumföldek felszámolására törekedtek.²⁵ Az ópiumföldek pusztítása ellenére, csak az ópiumtermelés növekedését sikerült elérni, mivel az alapul szolgáló máknövényeket immár nagyobb területen újratették. A növekedést látva az Egyesült Államok tárgyalást hívott össze az afgán féllel, melynek eredményképp sor került az Afgán Nemzeti Kábítószer-ellenes Stratégia felújítására.

²³ National Drug Control Strategy 2011, Forrás: <http://www.drogstrategia.hu/dokumentumok>, Letöltve:2011.10.21

²⁴ Alexia Mihos: A kábítószer kihívása Afganisztánban, Forrás: <http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/hungarian/analysis.html>, Letöltve:2011.10.21

²⁵ Pető Gergő: Az afganisztáni kábítószer-ellenes stratégia eredményei, In.: Nemzet és Biztonság, 2009.9.szám, 56.o. Forrás: http://neb.kezek.hu/regi_szamok.php?rsz=1&ev=2010, Letöltve:2011.10.21

Négy fő célkitűzésként:

- a cirogkereskedelm felszámolását,
- egyéb törvényes megélhetési lehetőségek megteremtését,
- a kábítószer-kereslet és fogyasztás csökkenését valamint,
- az afgán intézményrendszer fejlesztését határozták meg.²⁶

Ennek ellenére tovább nőtt a termelés, melynek hatására az Obama adminisztráció a 2001 és 2008 között megvalósuló stratégiát teljes kudarcként értékelte. A hangsúlyt a kereskedelem megakadályozására, az ópiumlaborok felszámolására helyezte át az ültetvények pusztításáról, valamint előtérbe helyezte a civil elemekkel való beavatkozását az ópiumtermelés visszaszorítása érdekében.

3.1.2.A nulla tolerancia modellel szembeni ellenérvek

A nulla tolerancia modell kétséget kizáróan hatékony a kereslet csökkentésének a tekintetében. A szigorú büntetésektől való félelemnek köszönhetően gyakorlatilag milliókkal csökkent az Egyesült Államokban a kábítószer-fogyasztók száma. A kíméletlen törvénykezési gyakorlat, azonban számos hátrányos következmény veszélyét is magában hordozhatja, melyre a modell ellenzői igyekeznek felhívni a figyelmet.²⁷ Érvelésük fő irányvonalát a költségek növekedése és a börtönök túltelítődése jelenti. Ezen irányvonal mentén haladva az alábbi érveket határozzák meg a kábítószer-probléma kezelésének legszigorúbb megközelítése ellen:

- A tiltó politika túlterheli az igazságszolgáltatás szervezetrendszerét. A börtönök túlszűfoltta válása valamint a drogprobléma orvosi kezelésére szánt összeg jelentősen megnöveli az állami kiadásokat.
- A fogyasztók kriminalizálásával nő a bűnözési ráta.

²⁶ Uo. 60.o.

²⁷ TASZ közokirat a tiltó drogpolitikáról, Forrás: http://tasz.hu/files/tasz/imce/drog3magyar_uv.pdf,
Letöltve:2011.10.21

- A tiltó politika felkeltheti a drogok iránti érdeklődést elsősorban a fiatalok körében.
- A fogyasztók számára megnehezíti a függőség orvosi kezelését, köszönhetően a hatóságok szigorú fellépésének.
- A szigorú fellépés hátráltatja a fogyasztók reszocializációját a társadalmi megbélyegzés révén.
- A szigorú szabályozás szorosabb együttműködésre, szervezettebb, erősebb bűnözői csoportokat hív életre.
- A kínálat csökkenésével nő a drogok ára, ami a haszon növekedését eredményezi, így kifizetődőnek tűnik a tevékenység a dealerek számára
- Az ár növekedése arra sarkallja a kábítószerfüggőket, hogy bűncselekmények elkövetése útján szerezzék meg a szükséges anyagokat.
- A tiltó politika ellenére széles körben elérhetők a kábítószeresek, melyek minőségét és hatóanyag tartalmát nem ellenőrzik.

3.2. Baglyok

A baglyok megközelítésben bár szerepet kap a büntetőjogi szabályozás, az kevésbé hangsúlyos, mint a héják esetében. A büntetőjogi szabályok eltérnek a kereskedők és a fogyasztók tekintetében. Ugyan a fogyasztók kriminalizálása is lehetőségként mutatkozik, a rájuk irányuló büntetési tételek enyhébbek. A jogszabályok lehetővé teszik az elterelés révén a gyógykezelés alkalmazását és a fogyasztó reszocializálását. A kábítószer-kereskedők szigorúbb megítélés alá esnek. A baglyok a droghasználat magyarázatát a kedvezőtlen társadalmi feltételek hátrányos következményében látják. Az Európai Unió tagállamainak többsége a baglyok kábítószer-problémát kezelő modelljét adaptálta. Ezen államok közé sorolható hazánk és Németország egyaránt, melyek szabályozásának részletezésére a későbbiekben kitérek.

3.3. Galambok

A galambok kriminálpolitikai modellje a kábítószer bűnözés elsődleges okaként magát a prohibíciót és annak a káros hatását jelöli meg. Álláspontjuk szerint a droghasználat magyarázata a fogyasztással járó élvezet. Tekintettel arra, hogy a probléma gyökerét a tiltó szabályokban látják, a büntetőjog szerepe háttérbe szorul. A büntetőjogot csupán a kínálat korlátozásának eszközeként kívánják alkalmazni. Céljuk a kábítószeres legalizálása és ezzel párhuzamosan megfelelő felvilágosítás nyújtása a potenciális fogyasztók számára. A megközelítés hátránya, hogy a kábítószerrel való visszaélés korlátlan terjedésnek indulhat, hiszen nincs olyan rendelkezés, amely elrettentené a kereskedőket és a fogyasztókat. A galambok modellje elsősorban legalizációs elveket követ, mely gyakorlati megvalósulására nem létezik példa.

3.4. Az ártalomcsökkentési modell²⁸

Az ártalomcsökkentő megközelítés kriminálpolitikája normalizáló jellegű, figyelemmel a kábítószer-fogyasztók kevésbé veszélyes cselekményeire. A modell a droghasználat társadalmi következményei csökkentésnek eszközéül a büntetés helyett kezelés elvet érvényesíti. Átfogó célként káros egészségügyi, gazdasági következmények kiküszöbölése jelentkezik. A büntetőjog szerepe elsődlegesen a kínálat visszaszorításában áll. A modell jellemzően elfogadható és elfogadhatatlan kockázattal járó kábítószeres között tesz különbséget. Hollandia és Svájc kábítószer-politikájában érvényesül e megközelítés.

3.4.1. A legalizáció és a tiltás között – Holland modell

A kábítószer-probléma kezelésének a világon egyedülállónak tekinthető modelljét Hollandia valósítja meg. A közhiedelemmel ellentétben ez nem jelenti a kábítószeres kontroll nélkül történő szabad kereskedelmét. Az állam liberális álláspontra helyezkedik, de a liberális

²⁸ Lévay Miklós: Büntetés helyett kezelés: Racionális és szükségszerű kompromisszum a kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitikában, In.: Addiktológia, 2006. 5.szám, 342.o.
Forrás: http://www.addiktologia.hu/article_pdf/121.pdf, Letöltve: 2011.10.21

politika nem egyenlő a tiltó szabályozás teljes hiányával. A holland drogpolitika a kábítószer használatot egészségügyi, szociális problémaként kezeli. Minden embernek joga van arra, hogy maga döntsön az egészségről.²⁹ A drogmentes világ célkitűzése utópisztikus gondolat, hiszen a szigorú szabályok ellenére a probléma megmarad. A problémák rejtegetése pedig nem eredményezi azok megoldását. A kábítószeres körét az 1976. évi Ópiumtörvény szabályozza. A törvény két csoportba osztja a kábítószereket az egészségre gyakorolt hatásuk alapján. A törvény függelékében szereplő I. jegyzékben szerepelnek az úgynevezett kemény drogok (pl.: kokain, LSD), melyek elfogadhatatlan kockázattal járnak. A II. Jegyzék az elfogadható kockázattal járó lágy drogok listáját tartalmazza (pl.: kannabisz).³⁰ A törvény szerint mindenfajta kábítószer birtoklása büntetendő, de ezen rendelkezéstől a gyakorlat számottevően eltér. A holland büntetőeljáráásban ugyanis az oportunitás elve érvényesül, s ennek eredményeként az ópiumtörvény alkalmazása a gyakorlatban jóval liberálisabb, mint a rendelkezések tartalmából következne.³¹ A törvénnyel kapcsolatban 1996-ban az Ügyészi Testület általános irányelveket határozott meg, melynek a legfőbb prioritásai:

- a.) a nagymértékben történő előállítás és csempészés,
- b.) kemény kábítószerekkel való kereskedés,
- c.) lágy drogokkal való nagybani kereskedés,
- d.) és a csempészés üldözése.³²

Marihuána vagy hasis 5 grammot meg nem haladó birtoklása esetén, amennyiben annak célja a személyes használat a holland gyakorlat szerint nem indul bünvádi eljárás. Ennek alapja az, hogy a fogyasztóval szemben kis mennyiség esetén célszerűtlen büntetőjogi szankciók alkalmazása, mivel az indokolatlan stigmatizációhoz vezetne. Magasabb mennyiség esetén pénzbüntetés, de akár szabadságvesztés is kiszabható.³³ A marihuána és a hasis coffee shopokban való árusítása technikailag az Ópiumtörvény miatt illegális, de tolerálják az AHOI-G kritérium-rendszer betartása esetén betartása esetén.

²⁹ Amsterdam Drugs, Forrás: <http://www.amsterdam.info/drugs>, Látogatva:2011.10.21

³⁰ Dr. Lévai (1996) 12.o.

³¹ Illicit drug use in the EU: legislative approaches (2005) 32.o.

³² Krajewski Krizysztof: A proibíció és a legalizálás között: a holland kísérlet a kábítószerellenes politikában, In.: Magyar Jog, 1996. 10. szám 632. oldal

³³ 5-30 gramm – 23-68 euro

30 gramm-1 kg -2,3-4,6 euro grammonként

1,5 kg 2200-4500 euro vagy 2 hét szabadságvesztés kilogrammonként

5-25 kg: 6 hónapig terjedő szabadságvesztés és 11380 euro

A rendszer öt feltétele:

- A. – a kábítószeres reklámozásának a tilalma,
- H. – a „kemény” kábítószeres árusításának a tilalma,
- O. – a coffee shop ne okozzon zavart a közrendben,
- I. – kiskorúaknak (18 éven aluliak) tilos kábítószeres árusítani,
- G. – egyszerre egy személynek csak 5 grammot szabad eladni.³⁴

A feltételeknek való megfelelés ellenére csak 500 gramm kannabiszt halmozhatnak fel. A kemény drognak minősülő heroin és kokain tekintetében azonban a fogyasztókkal szemben is határozottabban lép fel a törvény. A szankciók kiszabásánál ezen körben is a mennyiség az irányadó.³⁵ A terjesztést, csempészt és a kemény drogokkal kapcsolatban egyéb nem saját felhasználásra terjesztést a holland büntetőjog is szigorú büntetésekkel fenyegeti. A coffee shopok helyzete az elmúlt években kisebb változásokon ment keresztül. Henk Van De Bunt a Rotterdami Erasmus Egyetem kriminológia professzora azt jósolta, hogy 2010-re a coffee shopok be fognak zárni.³⁶ Ez mind a mai napig nem történt meg, de az általuk árusítható kábítószeres köre csökkent. 2008. november 1-jétől betiltották a hallucinogén gombák árusítását, tekintettel a külföldi turisták általi visszaélésekre. A kínálatuk további szűkülését eredményezheti, hogy a Holland kormány tervei szerint 2012-től kezdődően betiltják a 15%-nál magasabb THC-tartalmú füvek árusítását.³⁷ Azokat ugyanis átsorolják a kemény drogok kategóriájába, aminek köszönhetően árusításuk büntetőjogi szankciókat von maga után. A kormány célja továbbá a coffee shopok zárt klubokká alakítása. A tervek szerint a coffee shopokat csak a holland állampolgárok számára kiadható marihuána igazolvánnyal lehet majd látogatni. Az elképzelés célja, hogy megszabaduljanak a drogturistáktól és felszámolják a bűnszövetkezeteket.

³⁴ Illicit drug use in the EU: legislative approaches (2005) 25.o.

³⁵ Kevesebb, mint 0,2 gramm -a rendőrség felfüggeszti az eljárást, de a priusz megtartása mellett lefoglalja a kábítószeres

150-300 gramm- 6-18 hónapig terjedő szabadságvesztés

300 gramm felett- 18 hónaptól 4 évig terjedő szabadságvesztés

³⁶ In 2010, will there be no more coffeeshops in the Netherlands? Forrás: <http://www.dutchamsterdam.nl/545-coffeeshops-netherlands>, Letöltve: 2011.10.21

³⁷ Betiltják az erős fűvet Hollandiában, Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20111008-betiltjak-az-eros-fuvel-hollandiaban.html>, Látogatva: 2011.10.21

4.A kábítószer-bűnözés

A kábítószer-bűnözés a kábítószerekkel kapcsolatban elkövetett törvényellenes cselekmények összessége. Kriminológiai szempontból ezek három fő csoportba sorolhatók:³⁸

- a.) direkt kábítószer-bűnözés - büntetőjogi tényállásokba ütköző cselekmények
- b.) indirekt kábítószer-bűnözés - a kábítószer megszerzése érdekében elkövetett bűncselekmények. Az indirekt kábítószer-bűnözés további két alcsoportba osztható az elkövető célja szerint:
 - 1. bűncselekmény útján közvetlen, kábítószerhez jutás – beszerző bűnözés,
 - 2. bűncselekmény útján pénz szerzése, s annak kábítószer vásárlásra való felhasználásra – jövedelmező bűnözés,
- c.) következménybűnözés: kábítószeres befolyásoltság során elkövetett bűncselekmények valamint a kábítószer-fogyasztó életviteléből származó bűnözés.

A kábítószer-bűnözés három főszereplője:

- a drogfogyasztó,
- a termelő,
- a kereskedő.

A drogfogyasztó elsődleges célja a kábítószer rendszeres változó igények szerint történő beszerzése a kereskedőtől, aki ezáltal közvetett kapcsolatot teremt a fogyasztó és a termelő között. A kábítószer szinter szereplői szerint kínálati és keresleti oldal különböztethető meg. A keresleti oldal jellemzője az orvosilag indokolatlan és helytelen élvezeti célú vagy függőséget kielégítő kábítószer-használat. Ezzel szemben a kínálati oldal fő profiljait a kábítószerek előállítás, kereskedelme, csempészet, a kapcsolódó bűnözés (pénzmosás stb.) és

³⁸ Lévy Miklós: Kábítószerek és bűnözés –elméleti kérdések és a hazai helyzet, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992. 62-66. o.

az ezekre vonatkozó kontroll intézményei jelentik.³⁹ Ezek alapján a kábítószer-probléma lényege az illegális nem orvosi célú fogyasztásból eredő problémák összessége, amit az egyes államok által kiépített szabályozási rendszerek kisebb-nagyobb sikerrel kívánnak megoldani.

³⁹ Uo. 25. o.

5.Latin-amerikai drogkörkép

A drog a latin-amerikai államokban kiemelten súlyos problémát jelent. Az egyes szervezett bűnözői csoportok által uralt kábítószer-bűnözés aláássa az államok közbiztonságát. Egyre nagyobb mezőgazdasági területek kerülnek a drogbárók irányította kábítószer-termesztés irányvonalába. Az UNDOC⁴⁰ által 2008-ban nyilvánosságra hozott jelentés szerint az Andokban aggasztóan nőtt a kokatermelés. Míg 2006-ban kolumbiai és perui kokatermő területek 152 044 hektárt tettek ki addig 2007-ban ez 181 600 hektárra növekedett.⁴¹ A kábítószert termelő országok elsősorban Kolumbia, Peru, Bolívia és Mexikó. Venezuela szerepe az utóbbi években tranzitország lévén folyamatosan növekszik, köszönhetően annak, hogy a kolumbiai kokain rajta keresztül jut el Nyugat-Afrikába, onnan pedig Európába. A kábítószer-csempészet tekintetében kiemelkedő szerepet játszik az USA-Mexikó határszakasz, hiszen az Egyesült Államok széles felvevőpiacára való bejutás csábító lehetőséget kínál. A latin-amerikai droghelyzetet súlyosbítja az országok sokszor közömbös, összehangolt együttműködéstől mentes fellépése. Az egyes államok által a kábítószer-termelés visszaszorítására tett kísérletek ellenére a termelés növekedése megfékezhetetlennek tűnik. Ebben fontos szerepe van az alacsony életszínvonalnak és a szegénységnek, amivel szemben a kábítószer-termesztés biztosnak tűnő megélhetést kínál. A termőterületek vegyszeres pusztítása ellenére újabb és újabb területek válnak kábítószer ültetvényé, mivel a helyi lakosok a bevételek biztosítása érdekében egyre több erdőt irtanak ki.

1.Táblázat: A kábítószer-bűncselekményekkel összefüggő halálos esetek számának növekedése

Év	Halálos esetek száma	Előző évhez képest bekövetkező növekedés	
		fő	%
2006	2 120	-	-
2007	2 280	160	7,5
2008	5 153	2 873	44,2
2009	6 587	1 434	28

A táblázat Asztalos Máté: Mexikói szervezett bűnözés című cikkében közölt adatok alapján készült. Forrás: <http://www.biztonsagpolitika.hu/index.php?id=16&aid=1016>

⁴⁰ United Nations Office on Drugs and Crime- Az ENSZ Kábítószerellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala

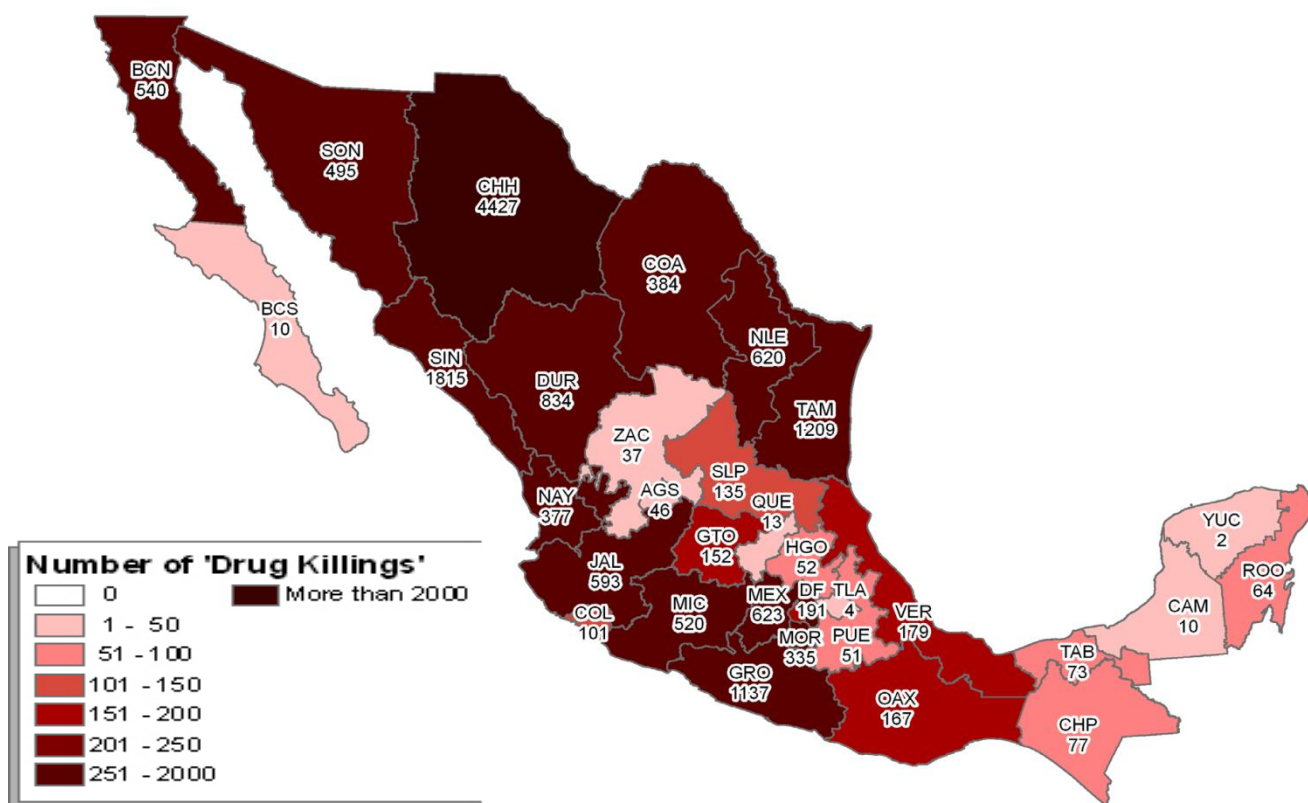
⁴¹ Coca Cultivation in the Andean region, 2008.jún. Forrás: http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Andean_report_2008.pdf, Letöltve: 2011.10.15

A hatóságok szigorúbb fellépésére a drogbandák fokozódó agresszióval és új eszközökkel reagálnak. A lebukás veszélyét csökkentve teret hódít magának a kábítószer mini tengeralattjáróval történő csempészete, valamint az „áru” és a szervezet utcai harcokban való megvédelmezése. Az utcai agresszió szempontjából Mexikóban a legsúlyosabb a helyzet. Egyes becslések szerint a szervezett bűnözői csoportok ellen hirdetett harcban eddig több mint 34 000 ember vesztette életét. A Justice In Mexico Project kábítószer-bűnözéssel kapcsolatos tanulmánya alapján az elkövetett gyilkosságok három kategóriába sorolhatók:

- a.) kábítószerhez kapcsolódó kivégzések,
- b.) erőszakos összecsapások,
- c.) agresszivitás a hatóságokkal szemben.⁴²

A halásos áldozatok számának növekedése a hatósági fellépés szigora ellenére egyértelműen a bűnözői csoportok megerősödését jelzi (lásd 1. Táblázat).

1.Térkép: Number of 'Drug Killings' in Mexico 2010

Forrás: <http://justiceinmexico.files.wordpress.com/2011/02/2011-tbi-drugviolence4.pdf>

⁴² Asztalos Máté: Mexikói szervezett bűnözés,

Forrás: <http://www.biztonsagpolitika.hu/index.php?id=16&aid=1016>, Letöltve: 2011.10.22

A halálesetek számának növekedéséhez hozzájárul az egyes bűnözői csoportok között zajló harc a kábítószer-termesztés és kereskedelem uralmának megszerzésére. A halálozások száma különösen magas az USA-val határos szövetségi államokban valamint Sinaola és Chihuahua államokban. (lásd 1. térkép)

5.1.A latin-amerikai drogtörvények következményei

A Transnational Institute és a Latin-Amerika Washingtoni Irodája (WOLA) 2010-ben Argentína, Bolívia, Brazília, Kolumbia, Ecuador, Mexikó, Peru és Uruguay drogtörvényeit vizsgálva *Sistemas Sabrecargados Leyes de Drogas Y cárceles En America Latina* címmel megjelent közös tanulmányában tizenkét konklúziót emelt ki a latin-amerikai államok drogszabályozásával kapcsolatban.⁴³ Ezen konklúziók rámutatnak a jelenleg hatályos latin-amerikai törvények aggasztó következményeire, feltárva ezáltal a szigorú jogszabályok által keltett igazságszolgáltatási, társadalmi anomáliákat. A tanulmány által tett 12 konklúzió⁴⁴:

1. A latin-amerikai országoknak nem mindig voltak ilyen szigorú drogtörvényei. Ezen törvények az erőteljes nemzetközi és USA általi nyomás eredményei.
2. A latin-amerikai törvények aránytalanul szigorú büntetéseket szabnak ki a kábítószerrel visszaélés miatt.
3. A hatályos szabályozás képtelen elkülöníteni egymástól súlyuk szerint a különböző cselekményeket, így minden kábítószerrel visszaélő szigorú büntetésre számíthat.
4. A szigorú törvények és az agresszív végrehajtás túltelíti a börtönöket.
5. Preventív letartóztatás alkalmazása miatt rengeteg kábítószer visszaéléssel megvádolt személy tölt hosszú időt börtönben, mielőtt ügye bíróság elé kerülne.

⁴³Forrás:http://www.druglawreform.info/images/stories/documents/Sistemas_sobrecargados/sistemas_sobre_cargados_web2.pdf, Látogatva:2011.10.23

⁴⁴ A latin-amerikai törvények túltelítik a börtönöket, Forrás: <http://drogriporter.hu/lamerikaborton>, Látogatva:2011.10.23

6. A gyanúsítottak és az elítéltek általában nem vagy csak korlátozott formában juthatnak előnyökhöz az eljárás során vagy kaphatnak alternatív ítéletet.
7. A börtönre fordított költségek és az infrastruktúra súlyos hiányosságokban szenved.
8. Magas a fogyasztás miatt bebörtönzöttek száma.
9. A börtönpopuláció nagy részét fogyasztók, drogfutárok, dealerek alkotják, aránylag kevés magasabb szintű drogkereskedő kerül rács mögé.
10. A bebörtönzöttek a társadalom legsérülékenyebb rétegeiből kerülnek ki.
11. Növekvő számban börtönöznek be nőket, drogfutárokat és külföldieket kábítószerrel való visszaélés miatt.
12. Az országok drogtörvényekkel kapcsolatos mennyiségi és minőségi információja hiányos a kormányzati forrásokban.

6.Kábítószer-probléma az Európai Unióban

A kábítószer-bűnözés az európai államok büntető és egészségügyi politikájának is meghatározó részét képezi. A kontinens államainak többsége speciális helyzetben van, mivel tagja az Európai Uniónak. Az ily módon közöttük megvalósuló szoros kapcsolat egyik vetületeként jelentkezik az igazságügyi együttműködés, mely a kábítószer-bűnözés visszaszorítására is kiterjed. Mindebben nagy segítséget nyújt a tagállamok számára az EU azáltal, hogy igyekszik elősegíteni, kiegészíteni és összehangolni a tagállamok kábítószer-politikáját. Az EU célja a nemzeti stratégiák értékének növelése a szubszidiaritás és arányosság elveinek tiszteletben tartása mellett. Ezáltal lehetőség nyílik a tagállamoknak arra, hogy hatásosabban lépjenek fel a probléma kezelése érdekében és kiküszöböljék drogstratégiájuk hiányosságait.

6.1.Az EU drogstratégiája 2005-2012

Az Európai Tanács felkérése alapján a Tanács 2004 végén dolgozta ki az EU 2005-2012-re vonatkozó drogstratégiáját. A stratégia az EU 2000-2004 közötti drogstratégiájára és cselekvési tervére épül. Céljai két politikai területre és két átfogó kérdéskörre koncentrálnak:

A.) a kereslet csökkentés,	}	politikai terület
B.) a kínálat csökkentés,		
C.) nemzetközi együttműködés és kutatás,	}	átfogó kérdéskör
D.) tájékoztatás illetve értékelés.		

Hiányossága, hogy elfogadásakor még nem került sor a későbbiekben csatlakozó Románia és Bulgária kábítószer helyzetének felmérésére. Az alábbiakban a két politikai terület ismertetésével foglalkozom, eltekintve a nemzetközi együttműködés, a tájékoztatás, valamint az értékelés részletezésétől.

A.) Az első politikai terület a kereslet 2012-re való csökkentését irányozza elő. A politika elérendő célja: „A kábítószeresek használatának, a függőségnek és a kábítószerrel kapcsolatos egészségügyi és társadalmi kockázatoknak a mérhető csökkenése egy hatékony, egységes és összefüggő tudásalapú keresletcsökkentési rendszer kidolgozása és fejlesztése révén, amely rendszer magában foglalja az EU-tagállamoknak a megelőzésre, a korai intervencióra, a kezelésre, az ártalomcsökkentésre, a rehabilitációra és a társadalomba való újra beilleszkedésre vonatkozó intézkedéseit. A kábítószer-kereslet csökkentését célzó intézkedések számolniuk kell a törvénytelen pszichoaktív anyagok használata, valamint a kábítószereseknek a törvényes pszichoaktív anyagokkal való kombinált használata által okozott egészségügyi és társadalmi problémákkal.”⁴⁵ A keresletcsökkentés négy prioritása:

1. a megelőzési programok hatékonyságának javítása, a pszichoaktív anyagok használatának, s az abból eredő következmények kockázatainak tudatosítása,
2. a korai intervenció programok elérhetőségének elősegítése,
3. a célzott és szakosított kezelési programok elérhetőségének javítása,
4. a kábítószer okozta károk megelőzésével és kezelésével foglalkozó szolgáltatások elérhetővé tétele.

A stratégia a kereslet csökkentése terén kiemeli a büntetés helyett kezelés elvét, hiszen a megelőzést és a kezelést helyezi előtérbe. Ezáltal a stratégia kifejezi a fogyasztói oldalon megvalósuló bűncselekmények enyhébb társadalomra veszélyességét. A fogyasztókat, mint áldozatokat veszi figyelembe, akik rehabilitációra, reszocializációra szorulnak, de ez nem jelenti, hogy a stratégia elvetné a fogyasztói oldalon elkövetett bűncselekmények kriminalizálását.

B.) A kínálat csökkentése terén a stratégia célja: „Mérhető javulás az EU és tagállamai azon bűnüldözési intervencióinak és intézkedéseinek hatékonyságában, eredményességében és tudásbázisában, amelyek a kábítószer-előállítás, a kábítószer-kereskedelmet, a prekursorok eltérítését, valamint a kábítószer-bűnözéssel kapcsolatba

⁴⁵ EU drogstratégiája 2005-2012, 10. o. Forrás: <http://www.drogfokuszpont.hu/?lang=hun&menu=16&pid=148>, Letöltve:2011.10.25

hozható terrorizmusfinanszírozást, illetve a pénzmosást célozzák. Ennek a célnak az eléréséhez a kábítószerekkel kapcsolatos szervezeti bűnözésre kell összpontosítani, ki kell használni a meglévő eszközöket és keretrendszereket, szükség esetén regionális vagy tematikus együttműködéshez kell folyamodni és meg kell keresni a kábítószerekkel kapcsolatos bűnözés elleni megelőző intézkedések fokozásának módjait.”⁴⁶

Ezen célok megvalósítása során különös figyelmet kell szentelni:

1. az EU bűnüldözési együttműködésének erősítésére,
2. a tagállamok közötti hatékony bűnüldözési együttműködés fokozására,
3. a nem EU tagállamok felé irányuló bűnüldözési erőfeszítések intenzívebbé tételére,
4. a törvénytelen kivitel és behozatal megelőzésére és büntetésére,
5. valamint a bűnügyi nyomozás és kriminalisztikai együttműködés fokozására.

A kínálat csökkentésének politikai területén a büntetőjogi eszközök alkalmazásának elsődlegessége érezhető. A stratégia a kínálati oldalon megvalósuló bűncselekményekkel szemben a zero-tolerancia elvét követi, kiemelve a bűnügyi együttműködés európai és nemzetközi hatékonyságának fokozását. A politikai terület sikeres megvalósításának záloga- a napjainkban zajló kábítószer-bűnözés tendenciáit figyelembe véve- a szervezett bűnözésre való összpontosítás. A stratégia, bár ezen a téren a zero-tolerancia híve, távlati célként nem a drogmentes társadalmat, hanem a kínálati oldalon megvalósuló bűncselekmények csökkentését, felderítését és büntetését jelöli meg, mely a tapasztalatokat figyelembe véve reális, megvalósítható feladatot jelent.

⁴⁶ EU drogstratégiája 2005-2012, 12. o.

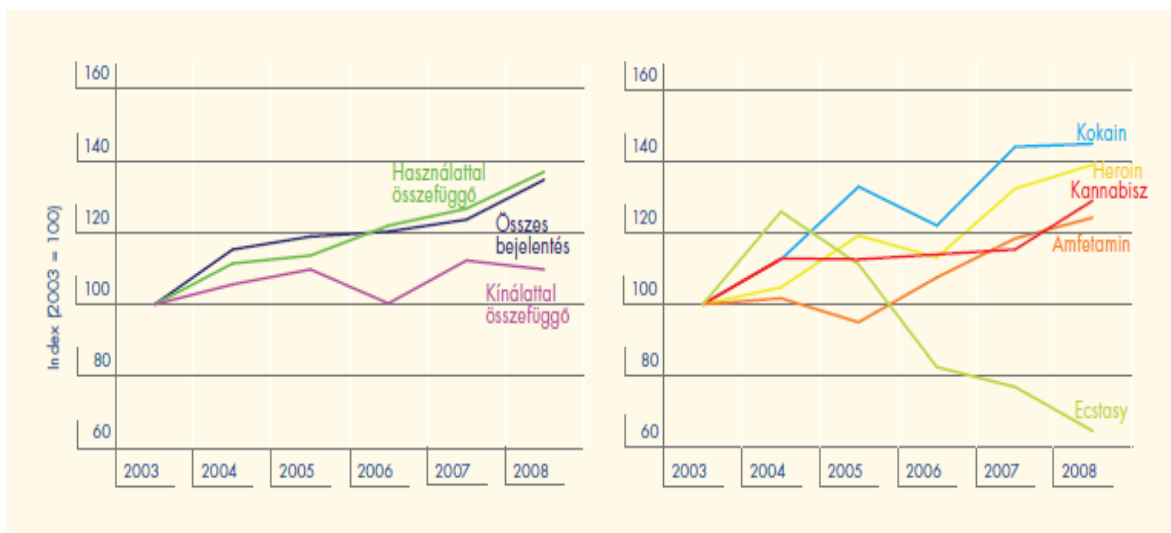
6.2.A kábítószer-bűncselekmények európai tendenciái

A kábítószer-bűncselekmények alapvetően két nagy csoportra

- használattal összefüggő (fogyasztói magatartások) és
- kínálattal összefüggő (kereskedői magatartások) bűncselekményekre bonthatók.

Ezen cselekmények mennyiségi megoszlásának tekintetében nem történtek számottevő változások a 2000-es évek elejéhez képest. A legtöbb európai országban továbbra is a kábítószer-használattal és az ehhez kapcsolódó birtoklással összefüggő cselekmények alkották a kábítószer-bűncselekmények többségét. 2010-ben az EMCDDA – a kábítószer-problémáról készített – jelentés alapján a kínálattal összefüggő bűncselekmények Csehországban (87%) a legmagasabb arányúak. A csehországi helyzet ellenére az Európai Unió tagállamaiban a kínálattal összefüggő bűncselekmények 2003 és 2008 között csökkenő tendenciát mutattak. A használattal összefüggő bűncselekmények ezzel szemben közel 37%-os növekedést értek el.

3.ábra: A kábítószerrel összefüggő bűncselekmények bejelentésének tendenciái az EU tagállamaiban, elkövetési magatartás és a kábítószer típusa szerint

Forrás: Éves jelentés 2010: A kábítószer-probléma Európában⁴⁷

A használattal összefüggő bűncselekmények növekedése ellenére pozitívum az, hogy 2003 és 2008 között a kábítószer-bűncselekményekkel kapcsolatos bejelentések száma 35%-kal emelkedett. Az egyes kábítószerekre vonatkozó bejelentések alakulása alapján következtetni

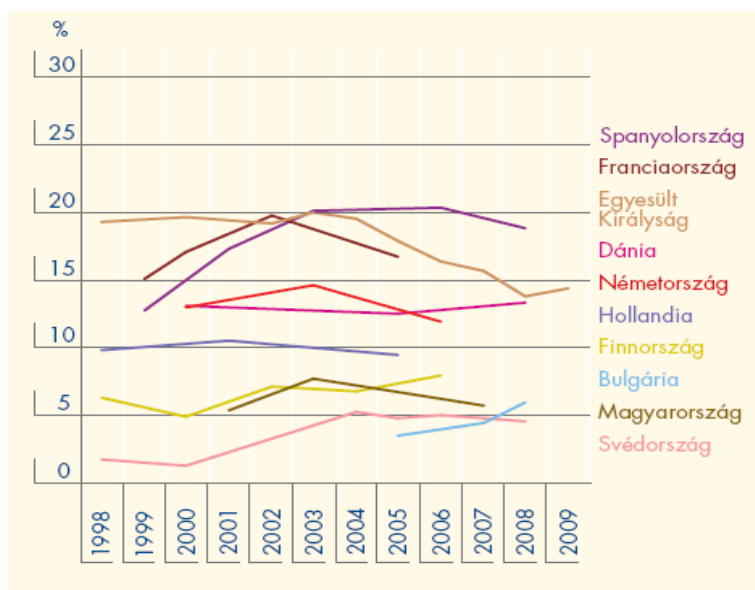
⁴⁷ <http://drogfokuszpont.hu/?%C9ves-Jelent%E9sek&pid=96#2011>, Letöltve:2011.10.26

lehet a fogyasztók körében előforduló legnépszerűbb szerekre. Ezek alapján továbbra is a kannabisz, a kokain és a heroin a leginkább elterjedt kábítószer.

6.2.1.Kannabisz

A kannabisz Európában a legszélesebb körben elérhető kábítószer. Az 1990-es évektől kezdődően meredek növekedésnek indult a kannabisz fogyasztók közötti népszerűsége. Mára ez a növekedés stabilizálódott, sőt enyhe csökkenés figyelhető meg. Elterjedtségének elsődleges oka, hogy sokféle környezetben megterem és számos országban a szabadban is előfordul. Termesztése Európában gyakori jelenség, mely elsősorban házilagosan történik. A rendelkezésre álló adatok szerint 2008-ban 6 563 tonna marihuánát és 1 637 tonna hasist foglaltak le világszerte, melynek közel 57 %-a Nyugat-és Közép-Európában koncentrálódott. A lefoglalások fele az Egyesült Királysághoz köthető, de 2008-ban rekordmennyiség lefoglalását jelentették Németországból is (9 tonna). Becslések szerint a kannabiszt 75,5 millió európai használt már élete során (lásd 1. számú melléklet). A növény használata főleg a 15 és 34 évesekre jellemző. A legsúlyosabb a helyzet Csehországban, ahol 2003 óta közel 10%-os emelkedés következett be.

4.ábra: A kannabiszhasználat előfordulásának tendenciái a fiatal felnőttek (15-34 évesek) körében

Forrás: Éves jelentés 2010: A kábítószer-probléma Európában

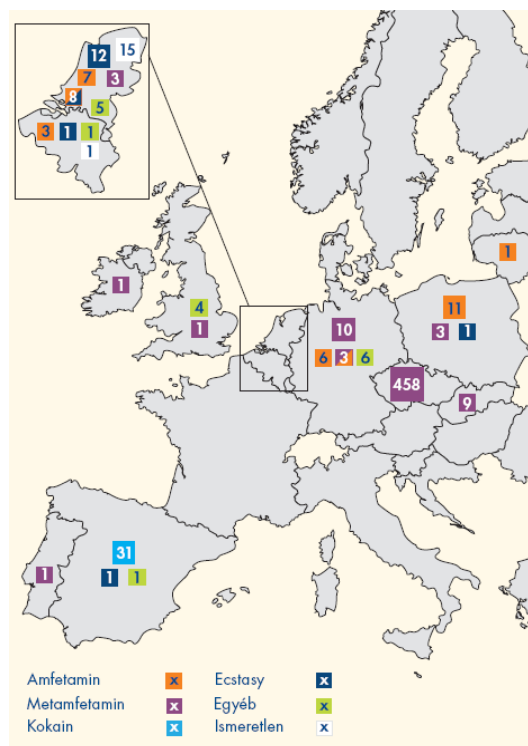
Használata a fiatal férfiak körében gyakoribb, mint a nőknél. A kannabisz használatának változásait tekintve 3 tendencia körvonalazódik:

- a.) alacsony (9% alatti) felhasználás pl.: Magyarország, Görögország, Finnország
- b.) csökkenő szintekkel magasabb előfordulás pl.: Dánia, Németország
- c.) emelkedő szintekkel magasabb előfordulás pl.: Csehország, Szlovákia

6.2.2. Amfetamin, metamfetamin

Európában elsősorban az amfetamin jelenléte a meghatározó, de észak-európai országokban továbbá Csehországban, Szlovákiában a metamfetamin is jelen van. Termelése globális szinten Európában koncentrálódik. Az Europolhoz érkezett jelentések alapján az elmúlt években közel 600 labort számoltak fel, melyek amfetaminok előállításával foglalkoztak.

2.térkép: Az Európai Unióban felszámolt, tiltott kábítószerrel foglalkozó létesítmények, az Europolhoz érkezett jelentések alapján

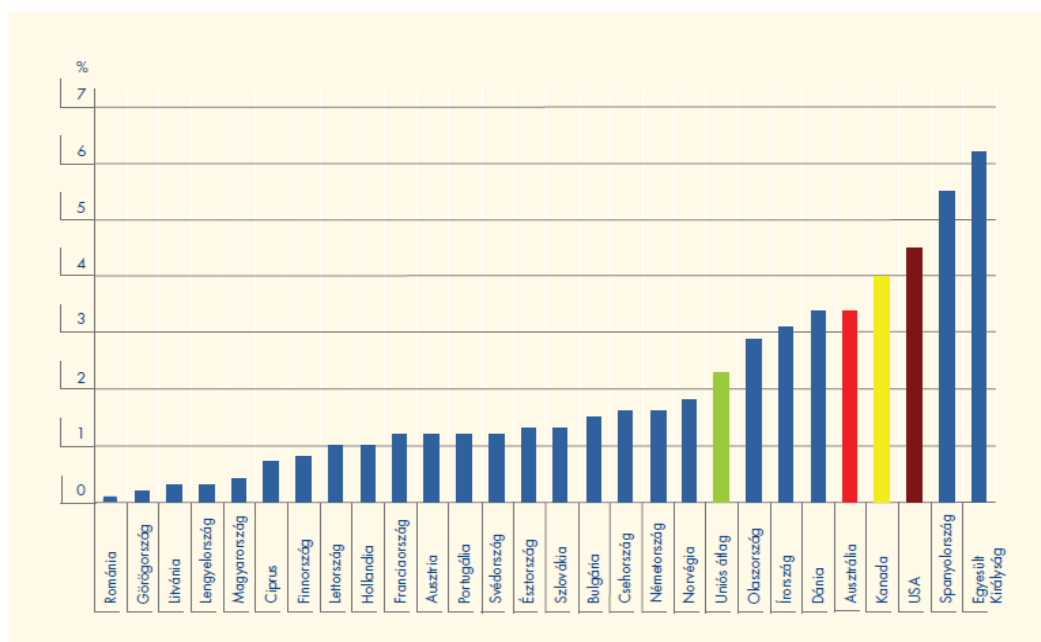

Európában körülbelül 12 millióra becsülhető azok száma, akik már fogyasztottak amfetaminokat. Közülük 2009-ben nagyjából 2 millióan próbálták ki vagy váltak függővé a szertől.

6.2.3.Kokain

Az Európába kerülő kokain az Andok régió országaiból (Kolumbia, Bolívia, Peru) Észak-Amerikán valamint Argentínán, Brazílián és Nyugat-Afrikán stb. keresztül jut el a célzott területekre. A kontinensre a felmérések szerint Spanyolországban és Hollandiában lép be. Az Európai Unió tagállamaiban a 2. leggyakrabban használt szerek közé tartozik, melyet már közel 14 millió európai fogyasztott élete során. Használata a 15-34 éves korosztályban általános (8 millió fő).

5.ábra: A kábítószer-használat előfordulása a fiatal felnőttek(15-34 évesek) körében Európában, Ausztráliában, Kanadában és az USA-ban

Forrás: Éves jelentés 2010: A kábítószer-probléma Európában

Ezen korcsoportban az Uniós átlag (a tagállamok népességét figyelembe véve) 2% fölött van. A legsúlyosabb a helyzet Spanyolországban és az Egyesült Királyságban, ahol ez az arány 5,5% valamint 6,2 %.

7.A magyar és a német drogtörvény összehasonlítása

A kábítószer-törvények (avagy drogtörvények) körébe a kábítószerekkel kapcsolatos kérdéseket felölelő jogszabályok összessége tartozik. Ennek megfelelően sem magyar sem pedig német viszonylatban nem egyetlen törvény létezik, mely a kábítószer-problémát teljes körűen kezelni próbálja. A jogszabályoknak széles skálája áll rendelkezésre, melyek felölelik a megelőzést, a kezelést, a büntetőjogi szabályozást stb. egyaránt. A továbbiakban elsősorban a büntetőjogi rendelkezések összehasonlítására és elemzésére térek ki, valamint azon esetekre, amikor nem kerül sor büntetés kiszabására. Vizsgálódásom alapját a magyar Btk. 282-283.§-a , 286/A.§(3) bekezdése⁴⁸, valamint a német BtMG⁴⁹ vonatkozó rendelkezései (elsődlegesen 29-36.§) alkotják. Az összehasonlítandó jogszabályi kör kapcsán jelentős eltérés mutatkozik abban, hogy míg a magyar jogalkotó a kábítószerrel összefüggő bűncselekményeket Büntető Törvénykönyvének részévé tette, addig ezekről a német fél önálló törvényben rendelkezett. A BtMG csak egy részében szól a büntetőjogi szabályozásról. Rendkezései többsége a kábítószerrel kapcsolatos kereskedelemre vonatkozó engedélyekkel foglalkozik.

7.1.A kábítószer fogalma

A kábítószer és a drog fogalmát gyakran keverik, és sokszor szinonimaként használják, azonban a kettő nem teljesen azonos az általuk felölelt szerekre tekintettel. A WHO szerint: „Kábítószer minden olyan anyag, amely a fogékony biológiai struktúrák ingerléséhez vezet, amelyek fogyasztása tiltott vagy a nem tiltott anyagok közül, amelyek fogyasztása veszélyes, visszaélésre alkalmas vagy deviáns.”⁵⁰ Eszerint a kábítószer igen tág fogalom, mely orvosi, jogi vagy hétköznapi szempontból mást jelöl. A drog fogalma általában a gyógyszereket és a kábítószereket egyaránt magába foglalja, szűkebb értelemben viszont azok a szerek tartoznak a drogok közé, amelyek a központi idegrendszerre hatnak. Ezzel szemben kábítószerek alatt az illegális drogok értendők.

⁴⁸ Dolgozatomban a Btk. 283/A. §-ban foglalt visszaélés kábítószer-prekurzorral nem foglalkozik

⁴⁹ Kábítószer-törvény

⁵⁰ Forrás: <http://www.drogambulancia.hu/index1.htm>, Látogatva:2011.11.01

A Tanács 2004/757/IB kerethatározata szerint kábítószer az ENSZ alábbi egyezményeiben foglalt anyagok bármelyike:

- 1961. évi a kábítószerekről szóló egységes egyezmény,
- a pszichotrop anyagokról szóló 1971. évi bécsi egyezmény.⁵¹

A Btk.⁵² és a BtMG a kábítószerek fogalmát közvetve határozza meg. Mindkét törvény e körbe tartozó szerekként a fentebb idézett ENSZ egyezmények által leírt anyagokat sorolja. A BtMG lehetővé teszi a német szövetségi kormány számára a kábítószerek körének megváltoztatását három feltétel fennállása esetén. A három feltétel:

- tudományos megállapítása annak, hogy az adott szer függőséget okoz,
- megvan a lehetőség a szer kábítószerré válására,
- szükséges kábítószerré minősítése az egészség megóvása érdekében vagy a visszaélések miatt.⁵³

⁵¹ A Tanács 2004/757/IB Kerethatározata (2004.okt.25) a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról,
Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=hu&ihmlang=hu&lng1=hu,hu&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=391188:cs&page>, Látogatva:2011.11.02

⁵² Btk.286/A. §(2)A 282–283. § alkalmazásában kábítószereken

a) az 1988. évi 17. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló, Genfben, 1972. március 25-én kelt Jegyzőkönyvvel módosított és kiegészített, az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott anyagokat,

b) az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotrop anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott veszélyes pszichotrop anyagokat, valamint

c) az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló törvény mellékletében meghatározott pszichotrop anyagokat kell érteni

⁵³ BtMG 1.§(2)

Die Bundesregierung wird ermächtigt, nach Anhörung von Sachverständigen durch Rechtsverordnung mit Zustimmung des Bundesrates die Anlagen I bis III zu ändern oder zu ergänzen, wenn dies

1.nach wissenschaftlicher Erkenntnis wegen der Wirkungsweise eines Stoffes, vor allem im Hinblick auf das Hervorrufen einer Abhängigkeit,

2.wegen der Möglichkeit, aus einem Stoff oder unter Verwendung eines Stoffes Betäubungsmittel herstellen zu können, oder

3.zur Sicherheit oder zur Kontrolle des Verkehrs mit Betäubungsmitteln oder anderen Stoffen oder Zubereitungen wegen des Ausmaßes der missbräuchlichen Verwendung und wegen der unmittelbaren oder mittelbaren Gefährdung der Gesundheit

Ezen szerek felsorolását a Kábítószer-törvény (BtMG) melléklete tartalmazza, mely három kategóriát állít fel:

- a.) nem forgalmazható kábítószeres (BtMG I. számú melléklet pl.: marihuána, hasis, heroin),
- b.) forgalmazható, de orvosilag fel nem írható szerek (BtMG II. számú melléklet pl.: kokalevél, kodein, metadon),
- c.) forgalmazható és felírható kábítószeres (BtMG III. számú mellékelt pl.: ópium, morfium).

A Btk. kiegészíti az említett két egyezmény körébe eső kábítószeres az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló (1998.XXV.tv. A. és B. jegyzéke)⁵⁴ törvény mellékletében meghatározott pszichotróp anyagokkal.

Az említett törvényi rendelkezések által felsorolt kábítószeresre elkövetett bűncselekmények szempontjából a magyar és a német jogban eltérő megítélése van a szer fajtájának. A magyar törvény nem ismer toleranciát a kábítószer fajtája tekintetében. A cselekmény súlya, a kiszabható büntetés nagysága nem függ a kábítószer veszélyességétől (Magyarországot a fenti EU kerethatározat értelmében jogalkotási kötelezettség terheli, amely a szankciók tekintetében differenciál a különböző típusú kábítószeres között).⁵⁵ Ennek értelmében, ha az elkövetési tárgy a Btk. 286/A.§(2) bekezdésében meghatározott kábítószer, akkor a Btk-ban meghatározott elkövetési magatartások bármelyikének tanúsítása esetén megvalósul a kábítószer-bűncselekmény.⁵⁶ A német jog viszont a BtMG-ben meghatározott kategóriáknak rendszeti és gyógyszer ellenőrzési szempontból is jelentőséget tulajdonít. A törvény VI. fejezetében („Bűncselekmények és szabálysértések”) szereplő tilalmak megszegése esetén a büntetés neve és súlya ugyan független attól, hogy a kábítószer melyik

⁵⁴ 1998.évi XXV. Tv.

A) Jegyzék: Azok az anyagok, amelyek az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény I. Jegyzékén szereplő pszichotróp anyagokkal azonos elbírálás alá esnek Magyarországon, azaz gyógyászati célra nem, kizárólag tudományos célra alkalmazhatók.

B) Jegyzék: Azok az anyagok, amelyek az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény II. Jegyzékén szereplő pszichotróp anyagokkal azonos elbírálás alá esnek Magyarországon, azaz gyógyászati célra alkalmazható, szigorúan ellenőrzött szerek

⁵⁵ Fürst Zsuzsanna, Wenger Tibor: A kábítószer-abúzus orvosi, jogi és társadalmi vonatkozásai, Medicina Kiadó Zrt. Budapest, 2010. 248.o.

⁵⁶ Fehér- Görgényi- Gula- Horváth- Lévy- Sántha- Váradi: A magyar büntetőjog különös rész, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft, Budapest, 2009. 421.o.

mellékletbe tartozik, de a büntetés kiszabás során a bíróságok figyelembe veszik a drogok dependenciát okozó tulajdonságát (pl.: a heroinnal elkövetett visszaéléseket súlyosabban a kannabisz-származékokkal megvalósítottakat viszont enyhébben ítélik meg.).⁵⁷

7.2.A kábítószer mennyiségének jelentősége a magyar és a német jogban

A kábítószer mennyiségének a büntetés kiszabásánál mind a magyar, mind a német jogban jelentősége van, hiszen a mennyiség mértékéhez mérten fennáll a lehetőség szigorúbb és enyhébb büntetések alkalmazására. A magyar jogalkotó a Btké. 23.§-ában csekély és jelentős mennyiség között tesz különbséget. A BtMG hasonló felosztást követ, amikor a VI. fejezetében csekély és nem csekély mennyiség között differenciál. A Btké. tételesen meghatározza azon mennyiségi minimumokat, amelyektől kezdve megállapítható a csekély mennyiség.⁵⁸ Ehhez viszonyítva a jelentős mennyiséget az adott kábítószerre meghatározott csekély mennyiség felső határának húszszorosát meghaladó mértékben állapítja meg. A német törvény a magyarral ellentétben nem határozza meg tételesen mit ért csekély és nem csekély mennyiség alatt. Így a kábítószeres mennyiségi értékei a fellebbviteli bíróságok joggyakorlatának megfelelően alakulnak. Eszerint a kannabisz származékok esetében a nem csekély mennyiség akkor állapítható meg, ha a szer legalább 7,5 gramm tetrahydro-

⁵⁷ Dr. Lévai (1996) 14.o.

⁵⁸ Btké. 23. § (1) A Btk. 282-283. §-ában szereplő „előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz” és „kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik” elkövetési magatartások szempontjából a kábítószer csekély mennyiségű, ha

a) annak bázis formában megadott tiszta hatóanyag-tartalma

LSD esetén 0,001 gramm,

heroin esetén 0,6 gramm,

amfetamin metamfetamin esetén 0,5 gramm,

MDA, MDMA, N-etil-MDA (MDE), MBDB, 1-PEA és N-metil-1-PEA esetén 1 gramm,

metadon esetén 1 gramm,

morfin esetén 0,9 gramm,

kokain esetén 2 gramm,

ketamin esetén 1 gramm,

kodein esetén 1 gramm,

dihidrokodein esetén 0,8 gramm,

petidin esetén 1 gramm

mennyiséget nem haladja meg,

b) tetrahydro-kannabinol (THC) esetén a tiszta hatóanyag-tartalom az 1 gramm mennyiséget nem haladja meg.

(2)... a kábítószer csekély mennyiségű, ha kannabisz növény esetén a növénygyedek száma legfeljebb öt.

kannabinolt tartalmaz.⁵⁹ Az eltérés ellenére viszont mindkét jogrendszer egyetért abban, hogy a kábítószer mennyiségének vizsgálatánál a kábítószer tiszta hatóanyag koncentrációját kell figyelembe venni. A magyar gyakorlat szerint a kábítószer mennyiségek tiszta hatóanyagának összeszámítására csak a Btk. 282.§-a, 282/A.§-a, 282/B.§(1) bekezdése, 282/B.§(2) bekezdése, 282/C.§(1), 282/C.§(2) bekezdése megvalósuló bűncselekmények esetén van lehetőség. Nincs helye a kábítószer tiszta hatóanyag-mennyiségei összeszámításának, ha az említett hat tényállás elkövetéseinek találkozásáról és azok egy eljárásban való elbírálásáról van szó, mivel ilyenkor bűnhalmazat valósul meg.⁶⁰ Az 1/2007. Büntető jogegységi határozat értelmében az azonos, vagy különböző kábítószernek a tiszta hatóanyag-tartalom alapulvételével kiszámított részmennyiségeit azonban, akkor is összegezni kell, ha a terhelt a birtokába került kábítószer elfogyasztotta.⁶¹

7.3. Elkövetési magatartások

A BtMG és a magyar Btk. az elkövetési magatartások megállapítása során fogyasztói és kereskedői típusú magatartások között tesz különbséget, továbbá rendelkezéseket tartalmaznak a 18. életévet be nem töltött személyek védelmében, valamint a kábítószer függőkre vonatkozólag (vizsgálódásom a továbbiakban csak a fogyasztói és a kereskedői magatartásokra terjed ki). A bűncselekmények jogi tárgyaként magyar és német oldalon egyaránt a kábítószernek minősülő anyagok jogszerű használatához és az illegális droghasználat visszaszorításához fűződő társadalmi érdek jelölhető meg. Elkövetési tárgyuk egyértelműen a büntetőjogi szabályozás hatósugarába tartozó kábítószereszközök köre. A magyar szabályozás alapján a fogyasztói és az kereskedői magatartások esetén a bűncselekmény alanya bárki lehet. A német törvény alapján a bűncselekmény alanya az , aki ezen magatartásokat a BtMG 3.§ (1) bekezdés szerinti engedély hiányában fejt ki.

⁵⁹ Dr. Lévai (1996) 14.o.

⁶⁰ 1/2007. Büntető jogegységi határozat

⁶¹ A kábítószer-büntetőjog aktuális problémái Magyarországon,

Forrás: http://www.fovarosi.birosag.hu/szellemimuhely/a_kabitoszer_okri.pdf, Letöltve:2011.11.01

A. A fogyasztói típusú magatartások körét a BtMG 29.§ illetve a Btk. 282.§-a határozza meg. A Btk. alapján e körbe:

1. termesztés
2. előállítás
3. megszerzés
4. tartás
5. országba behozatal, kivitel
6. ország területén átvitel tartozik.

A BtMG ehhez képest kisebb eltéréseket mutat a fogyasztói magatartások meghatározása terén. Ennek értelmében az alábbi fogyasztói magatartások kerülnek meghatározásra a BtMG szerint: engedély nélkül

1. termeszt
2. előállít
3. kereskedés szándéka nélkül országba behoz, kivisz,átvisz
4. megszerez vagy más egyéb módon hozzájut
5. birtokol
6. meg nem engedett módon feldolgoz

Alapvetően a BtMG szerinti cselekmények engedély birtokában nem minősülnek bűncselekménynek feltéve, hogy a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelnek.⁶² Az elkövetési magatartások tartalmuk tekintetében megegyeznek. Így mind a Btk. mind a BtMG szabályai szerint az elkövetési magatartások tartalma az alábbiakban jelölhető meg:

⁶² BtMG 3§(1)

- **Kábítószer termesztés:** a kábítószer hatóanyagát tartalmazó növény termesztése, amely szerepel a kábítószeres jogszabályok jegyzékén. Mivel a magyar és a német jogalkotó is rendelkezik az elkövetési magatartások körében az előállításról, emiatt a kábítószer termesztése abban az esetben valósul meg, ha a növény különösebb feldolgozás nélkül kábítószerként alkalmazható. A magyar szabályozás alapján a cselekmény befejezett, ha a növény már önállóan fejlődik.⁶³
- **Kábítószer előállítása:** szintetikus kábítószeres gyártása. A magyar Legfelsőbb Bíróság 57/2007. BK véleménye szerint a kábítószer előállításának „olyan műveletek tekinthetők, amelyek közvetlen eredménye a kábítószer”. Az előállítás hatósugarába a szintetikus készítés valamint a laboratóriumi körülmények között való gyártás tartozik.
- **Kábítószer megszerzése:** a kábítószer birtokba vétele, mely által olyan személy jut kábítószerhez, aki azzal korábban nem rendelkezett. Az 57/2007. BK vélemény II.1-es indoklása alapján a megszerzés „történhet az azzal rendelkező személlyel való megegyezés útján (ingyenes vagy visszerhes ügylet alapján), de anélkül is.” A BtMG a megszerzés mellett büntetni rendeli a kábítószer egyéb módon való hozzájutást is.
- **Kábítószer behozatala, kivitele, átvitele:** a jogalkotók ezen fordulattal gyakorlatilag a kábítószer csempészetet, valamint az ehhez kapcsolódó tranzitvétsékesítést kriminalizálják.

Kisebbségi eltérések azonban több helyütt mutatkoznak, de ezek elsősorban a megnevezésből erednek. E szerint tényleges birtoklás alatt a Btk. a tartás, míg a BtMG az engedély nélküli birtoklást látja megvalósulni. (A tényleges birtoklás mindkét esetben közvetlenséget feltételez.) Az eltérés lényegi eleme viszont, hogy a BtMG szerint a tényleges birtoklással kapcsolatos bűncselekmény megvalósulásához a birtoklásnak engedély nélkülinek kell lennie. Valamint a BtMG ország területére kereskedés szándéka nélkül behozatalt, kivitelt és átvitelt nevesít, ami megegyezik a Btk-ban szabályozott cselekménnyel, hiszen a kereskedelmi célú behozatal egy másik tényállás megvalósulását eredményezi. A fogyasztói magatartások

⁶³ szerk. Jakucs Tamás: A büntető törvénykönyv magyarázata, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004. 988.o.

megvalósulása esetén a Btk. és a BtMG egyaránt 5 évig terjedő szabadságvesztést helyez kilátásba, de a BtMG pénzbüntetés kiszabását is lehetővé teszi.

B. A kereskedői típusú magatartások körét szintén a BtMG 29.§-a valamint a Btk. 282/A.§(1) bekezdése határozza meg. A két törvény szerint a kereskedői típusú magatartások körébe a kábítószer:

- a.) átadása
- b.) kínálása
- c.) forgalomba hozatala és
- d.) a vele való kereskedelem jelenti.

A BtMG azonban a kereskedői típusú magatartások esetén is magában foglalja az engedély nélkül történő kifejezést, így ezen elkövetési magatartások is csak akkor valósulnak meg, ha az elkövetőnek nincs a BtMG 3.§(1) bekezdése szerinti engedélye. Az elkövetési magatartások e körben szintén hasonló tartalommal telítődnek:

- **Kábítószer kínál:** más személy fogyasztásra való felhívása. Ez mindkét jogszabályi kör alapján-ahogy azt az 57/2007. BK vélemény megállapítja - eredménytelen kell maradjon. Az eredményes felhívás ugyanis mind a Btk. mind a BtMG szerint egy másik fordulatot merít ki. Kínálásnál az elkövető a nála lévő kábítószer ajánlja fel, aminek az átvételére próbálja meg rávenni a felhívott személyt.⁶⁴
- **Kábítószer átadása:** a kínálat eredményes befejezése. Ilyenkor az átvételre felhívott személy átveszi a kábítószer. A bűncselekmény eme fordulata szerint minősítés feltétele az egy személy részére történő átadás.⁶⁵
- **Kábítószer forgalomba hozatala:** kábítószer több személy részére való juttatása. Ez a magyar és a német gyakorlat szerint ingyenes és visszterhes módon egyaránt megvalósulhat. A forgalomba hozatal az átadáshoz képest több tevékenységből

⁶⁴ szerk. Jakucs (2004) 992.o.

⁶⁵ Fehér- Görgényi- Gula- Horváth- Lévay- Sántha- Váradi (2009) 431.o.

tevődik össze: eladók, vevők felkutatása, megállapodás megkötése, kábítószer tárolása stb. .⁶⁶

- **Kábítószerrel kereskedik:** szervezettséggel, együttműködéssel, jelentős anyagi haszonnal járó tevékenység, mely széleskörűbb fogalom, mint a forgalomba hozatal. Az 1/2007. Büntető jogegységi határozat szerint „a kereskedéssel elkövetett kábítószerrel visszaélések a forgalomba hozatalnál tágabb elkövetési magatartások. Adás-vételek valósulnak meg, haszonszerzésre irányulnak és magukba foglalnak minden olyan tevékenységet, amely elősegíti, hogy a kábítószer eljusson a viszonteladóhoz vagy a fogyasztóhoz.”

A kereskedői típusú magatartások tekintetében a kiszabható büntetések között jelentős eltérés állapítható meg. A BtMG ez esetben is fenntartja a pénzbüntetés kiszabásának lehetőségét, viszont míg a Btk. a 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztést helyez kilátásba, addig a BtMG 5 évig terjedő szabadságvesztésről szól.

7.4.Diverzió

A magyar és a német jogalkotó a kábítószer bűncselekmények szigorú büntetése mellett egyaránt teret enged bizonyos feltételekkel az elterelés intézményének. A diverzió a büntetés helyett kezelés elvét érvényesíti, mely által a kábítószer-fogyasztók terápiás kezelése kerül előtérbe. Az elterelés a rendőrséggel történő kapcsolatba kerülés utáni és az elítélés előtti időszakhoz kötődik. A hagyományos büntetőeljárás modellben három típusa különíthető el:

- diverzió a rendőri,
- ügyészi, és
- bírói szakban.⁶⁷

A diverzió lényege a büntethetőség megszűnése és a fogyasztó kezelésnek való alávetése, melyben kifejeződésre jut azon igény, hogy a fogyasztó reszocializálódjon és rendes életet éljen.

⁶⁶ szerk. Jakucs (2004) 992.o.

⁶⁷ Ritter Ildikó: Kábítószer-fogyasztás –büntetőjog - hatásosság, In.: Belügyi szemle, 2003. 2.szám, 139.o.

A BtMG lehetőséget nyújt arra, hogy az ügyész mellőzze a vádemelést. Erre abban az esetben van lehetőség, ha:

- a bűncselekmény csekélyebb jelentőségű,
- a büntető eljárás lefolytatása nem egyezik a közérdekkel,
- az elkövető saját személyes céljából termeszt, termel, importál, exportál, tranzitál vagy vásárol kábítószer.⁶⁸

A rendőrség tartománytól függően 6-30 gramm személyes használat céljából történő kannabisz birtoklás esetén nem folytat aktív nyomozást vagy adott esetben az eljárást a priusz fenntartása mellett felfüggeszti. 1-2 gramm kokain valamint 10-30 darab ecstasy tabletta (tartománytól függően) saját célú birtoklása esetén, pedig lehetővé teszi a pénzbüntetés vagy közérdekű munka kiszabását.⁶⁹ Amennyiben kábítószerrel visszaélés miatt szabadságvesztésre ítélték az elkövetőt és utóbb kiderül, hogy az elkövető kábítószer függőségéből eredően követte el a bűncselekményt, a BtMG megengedi, hogy a bíróság rehabilitációs kezelésre utalja az elítéltet. Ennek feltétele az elítélt beleegyezése a rehabilitációs kezelésen való részvételbe, amelyre állami intézetben kerül sor, s amelyen kötelező az elítélt megjelenése.⁷⁰

Magyar viszonylatban az elterelés lehetőségére vonatkozó rendelkezést a Btk. 283.§-a tartalmazza. A törvény alkalmat ad az elterelésre a kábítószerfüggő és nem függő elkövető esetén is. A diverzió feltételeiben a szabályozás különbséget tesz függők és nem függők között az alábbiak szerint:

Nem kábítószerfüggő személyekkel szemben támasztott feltételek:

- csekély mennyiségről legyen szó,
- és az ezzel kapcsolatos termesztés, előállítás, megszerzés, tartás cselekményét,
- saját felhasználás céljából valósítsa meg az elkövető, valamint

⁶⁸ BtMG 31/a§ (1) Hat das Verfahren ein Vergehen nach § 29 Abs. 1, 2 oder 4 zum Gegenstand, so kann die Staatsanwaltschaft von der Verfolgung absehen, wenn die Schuld des Täters als gering anzusehen wäre, kein öffentliches Interesse an der Strafverfolgung besteht und der Täter die Betäubungsmittel lediglich zum Eigenverbrauch in geringer Menge anbaut, herstellt, einführt, ausführt, durchführt, erwirbt, sich in sonstiger Weise verschafft oder besitzt. Von der Verfolgung soll abgesehen werden, wenn der Täter in einem Drogenkonsumraum Betäubungsmittel lediglich zum Eigenverbrauch, der nach § 10a geduldet werden kann, in geringer Menge besitzt, ohne zugleich im Besitz einer schriftlichen Erlaubnis für den Erwerb zu sein

⁶⁹ Illicit drug use in the EU: legislative approaches (2005) 40.o.

⁷⁰ BtMG 35§

- okirattal igazolja az 1. fokú ítélet meghozataláig megelőző felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

Kábítószerfüggő személyekkel szemben támasztott feltételek:

- az elkövetési tárgy jelentős mennyiséget el nem érő mennyiségű kábítószer,
- amelyre bármely fogyasztói magatartást megvalósítja az elkövető és,
- okirattal igazolja az I. fokú ítélet meghozataláig legalább hat hónapig folyamatos kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült.

Kábítószerfüggők esetén büntethetőséget megszüntető ok az is, ha a kábítószerfüggő személy jelentős mennyiséget el nem érő mennyiségű kábítószerre, saját használatra megvalósított fogyasztói jellegű elkövetési magatartásokkal összefüggésben kétévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő más bűncselekményt követett el.⁷¹ Ez esetben is szükséges az előzőekben említett kezelésen vagy ellátáson való részvétel.

A Btk. alapján az elkövető, az elterelés három típusa közül azon vesz részt, mely az előzetes állapotfelmérés szerint állapotának a legmegfelelőbb. Ez az alkalmi fogyasztók számára megelőző-felvilágosító szolgáltatást, a kábítószerfüggők számára kábítószer-függőséget gyógyító kezelést, a problémás szerhasználók és egyéb pszichiátriai betegségben szenvedők számára kábítószer-használatot kezelő más ellátást jelent.⁷² Az eljárás nyomozati szakában a nyomozó hatóság felfüggeszti az elkövető ellen folytatott eljárást, s ha az elterelés a felfüggesztés alatt sikeresen befejeződik, megszünteti az eljárást. Amennyiben a büntetőeljárás már folyamatban van, s ennek során az igazságügyi orvosszakértő kábítószer-függőséget állapít meg, akkor a szakvélemény kiadásától számított 6 hónapon belül előzetes állapotfelmérés nélkül is megkezdhető az elterelés (kábítószer-függőséget gyógyító kezelés formájában).

Az elterelés keretében zajló kezeléstől az elkövetők elsősorban a börtönbüntetés elkerülését, másodsorban a droghasználat csökkentését, harmadsorban egészségük javulását

⁷¹ Fehér- Görgényi- Gula- Horváth- Lévay- Sántha- Váradi (2009) 437.o.

⁷² Dudits Dénes, Arany Zoltán, Szappanos József: Módszertani levél a megelőző-felvilágosító szolgáltatók számára, 2011.

Forrás:http://modernizacio.hu/dokumentum/1313658196T541_IV3422_ModszerTanilevel_mfsz_vegl_110725.pdf, Letöltve: 2011.11.04

várják.⁷³ Egy kutatás eredményei szerint a kezelésben és egyéb ellátásokban résztvevők 18,7%-a egyáltalán nem tervezi a droghasználat abbahagyását, 20%-a fenntartja a lehetőségét, 60,3%-a pedig céljának tartja azt.⁷⁴ Az elterelés eredményei azt mutatják, hogy a kutatás során megkérdezettek 50%-a bevallása szerint nem fogyasztott és 33%-a kevesebbet fogyasztott, mint az elterelés megkezdése előtt. Az elterelés intézménye ezek alapján sikeresnek tűnik. Ennek ellenére évről-évre figyelemre méltó az elterelésben részesülők száma, ami egyértelműen utal probléma összetettségére. Ez azonban nem az elterelés kudarcára, hanem a társadalmi viszonyokra, a függőség visszafordíthatatlanságára vezethető vissza.

⁷³ Dr. Vitrai József, Dr. Demetrovics Zsolt, Dr. Füzesi Anna, Busa Csilla, Dr. Tistyán László: Az elterelés eredményességének elemzése követéses vizsgálatban, 2010. 6.o.

Forrás: http://www.egeszsegmonitor.hu/dok/Eltereles_koveteses_beszamolo.pdf, Letöltve: 2011.11.05

⁷⁴ Uo. 19.o.

8. Magyarország drogstratégiája

Magyarországon eddig két átfogó jellegű drogstratégia készült. Az első a 2000 és 2009 között megvalósítandó feladatokat határozta meg, mely sikeresen hozzájárult a drogszakma megszerveződéséhez, a megelőzési és kezelési célok megvalósulásához. Az erre épülő második stratégiát az Országgyűlés 2009-ben fogadta el. A bekövetkező politikai változások eredményeképp, a létrejövő új kormányzat a második stratégia felülvizsgálata mellett döntött, melynek köszönhetően kidolgozásra került egy új drogstratégiai tervezet. A tervezet a 2012 és 2020 közötti drogpolitikát befolyásoló célokat irányoz elő. Ezek kiterjednek az egészségfejlesztésre, a megelőzésre, a kezelésre, az ellátásra, a felépülésre, a kínálatcsökkentésre, valamint az emberi és társadalmi erőforrásokra. A tervezet általános célkitűzései:

- Olyan társadalmi környezet kialakulásának elősegítése, amelynek értékszempléletében a saját és mások egészsége, az irántuk való elköteleződés – mint alapértékek - a jelenleginél hangsúlyosabban jelennek meg.
- A felnövekvő korosztályok egészségesebb életét szolgáló közösségi és szakmai kezdeményezések, illetve tevékenység ösztönzése és összehangolása.
- Mielőbb szülessen nemzeti stratégia és program a lelki egészség fejlesztéséről és előmozdításáról, az alkoholprobléma, továbbá más viselkedési függőségek megelőzéséről és kezeléséről. Történjék meg ezek drogstratégiával való összehangolása.
- Épüljön ki olyan, az önkormányzatoknak felelős, társadalmi szervezetként működő hálózat, amely a helyi közösségben kezdeményezi és összehangolja az egészségfejlesztő, drogmegelőző- és kezelő tevékenységet.
- Nyújtson ösztönzést a függőségi problémák új, korábban nem tapasztalt megnyilvánulási formáival való szembenézésre, a megoldáshoz szükséges közösségi és szakmai válaszok kimunkálására.

- Lakóhelyétől, társadalmi helyzetétől függetlenül valamennyi érintett egyenlő, de legalább is hasonló eséllyel kapcsolódhasson a különböző fejlesztő, megelőző és kezelő programokhoz.
- Induljanak olyan programok és kezdeményezések, amelyek bátorítják és megerősítik a drogokat nem fogyasztó fiatalokat.
- Csökkenjen a kábítószereket kipróbáló, illetve alkalmoszerűen használó serdülők korosztályon belüli aránya.
- A kipróbálók és alkalmi használók csoportján belül növekedjék azok aránya, akik – lehetőleg hozzátartozójuk részvételével – kapcsolódnak valamilyen tanácsadó programhoz. Ennek érdekében szélesedjék az ilyen tanácsadást ellátni képes, illetve vállaló szakmai intézmények, társadalmi szervezetek és civil programok köre.
- A függők csoportján belül növekedjék a valamely felépülési programba jelentkezők, illetve azt elvégzők aránya.
- Épüljön ki és váljék teljessé a gyermek- és fiatalkorúak addiktológiai ellátását szolgáló intézményrendszer.
- Induljanak új típusú, könnyen hozzáférhető tanácsadó és segítő szolgálatok, programok, - különös tekintettel a szülői szerepre való felkészítésre, az azzal járó kihívásoknak való megfelelés támogatására, illetve a modern kommunikációs eszközök felhasználására.⁷⁵

A stratégia büntetőpolitikára vonatkozó megállapításai alapján vizsgálódásom a továbbiakban a kínálatcsökkentés terén meghatározott feladatokat érinti. A kínálatcsökkentéssel kapcsolatos tervek összetett, központi feladatot szánnak a jogalkotónak. A stratégia célkitűzéseinek gyakorlati megvalósulása a kábítószer-szabályozás rendszerének gyökeres megváltozását eredményezné. A büntetőpolitikát részben, megjelenési formáját viszont jelentősen megváltoztatná. A tervezet végső célként egy egységes kábítószer törvény megalkotását jelöli meg, melynek indokát a jogszabályok összhangjának megteremtésében és átláthatóságának növelésében látja. Egy egységes törvény valóban növelhetné a jogszabályok átláthatóságát, de véleményem szerint a jogszabályok összhangja sokkal inkább a következetes, szakmaiságot feltételező jogalkotói munkán múlik. A tervezet ugyanakkor nem határozza meg azt, hogy a

⁷⁵ Nemzeti Drogstratégia 2012-2020, Forrás: <http://www.drogstrategia.hu/munkaanyagok>, Letöltve:2011.11.01

kábítószer-törvény a kábítószerekkel kapcsolatos szabályozásnak pusztán a büntetőjogi területét vagy más szegmenseit is érintené-e, valamint az sem, hogy ezáltal a kábítószer tényállások kikerülnének-e a Btk. köréből.

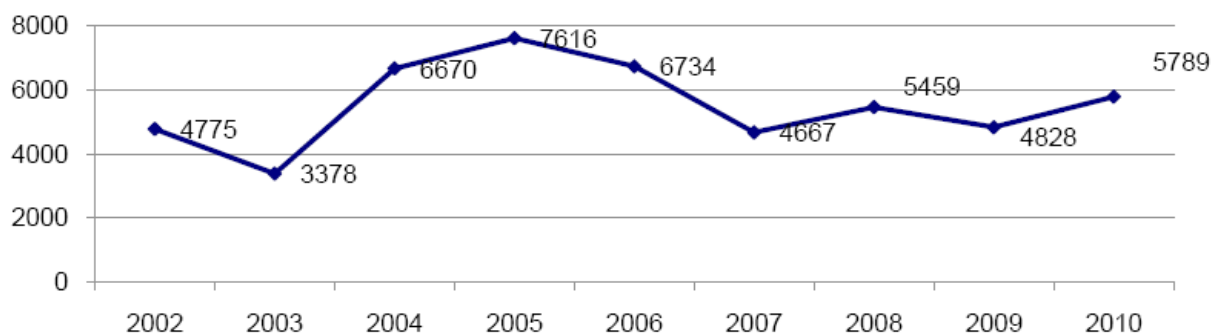
Fenntartja a zéró-tolerancia elvét a kábítószer-kereskedőkkel és a termelőkkel szemben, de ki is terjeszti azt. Így a nulla-tolerancia elvét követve lép fel a kínálati oldalon bűncselekményt megvalósító kábítószer függőkkel szemben. Az elterelés alternatívaként továbbra is fenntartandó intézmény a fogyasztói magatartások tekintetében, de a tervezet szerint ez csak akkor lehet sikeres, ha az nem ad lehetőséget újabb visszaélésekre. Ez alapján a tervezet az elkövető számára csak egyszeri alkalommal biztosítaná az elterelést, mint büntethetőséget megszüntető okot. Újabb bűncselekmény elkövetése, viszont a büntetőjog teljes szigorával való fellépést vonná maga után. Ezáltal egyértelműen a büntetőpolitika szigorodása realizálódna, amit fokozna, hogy a kínálat csökkentésének leghatásosabb eszközét a hosszú tartamú szabadságvesztésben látja. A tervezet ezen változtatásokkal kétségkívül erőteljesebb fellépést sürget a kábítószer-probléma megoldása érdekében, de figyelmen kívül hagyja a szigorítás lehetséges hátrányos következményeit. Nevezetesen azt, hogy az egyszeri elterelés és a hosszabb tartamú büntetések a börtönnépesség felduzzadásához és a költségek növekedéséhez vezethetnek. Mindemellett a nemzetközi tapasztalatokból tudjuk: a szigorú fellépés nem feltétlenül eredményezi a kábítószer-bűnözés csökkenését (lásd USA), bár egy következetes szabályozás ezt képes lehet elérni. A tervezet további célja a Rendőrség és a Nemzeti Adó-és Vámhivatal felderítő tevékenységének erősítése, egy országos kábítószer-bűnözés elleni egység létrehozása és egységes információs adatbázis megteremtése.

Ezek megvalósulása a kábítószer-problémával szembeni összehangolt, gyors, specifikus fellépést alapozná meg. A tervezet a korábbi büntetőpolitikai alapértékeket tiszteletben tartva jelentős átalakításokat kíván eszközölni, melyek megteremtik a hatásosabb büntetőjogi fellépést. A tervezet által előírányzott büntető jogszabályok szigorítása terén, viszont szükség lenne az esetleges hátrányos következmények figyelembevételére is.

9. A magyar kábítószer-bűnözés helyzete

Magyarország a kábítószer kereskedelmének rendszerében elsősorban cél- valamint tranzitország szerepét tölti be. Ennek ellenére számos eset ismeretes, amikor a hatóságok illegális drogokat előállító laborokat számoltak fel. A kábítószerrel visszaélés bűncselekménye 2002 és 2009 között hullámszerű tendenciát mutatott. 2002-ben 4775 esetet regisztráltak, majd ezt jelentős csökkenés követte. 2003 és 2006 között azonban meredek növekedésnek indult a visszaélések száma. A kábítószer-bűnözés csúcspontján 2005-ben 7616 eset került napvilágra. A helyzet 2009-ben a 2002-es szinten stabilizálódott, ami 4828 újabb felderített esetet jelentett a hatóságok számára. Ezt 2010-ben újabb 19,9%-os növekedés követte, mely 5789 eljárás befejeződését eredményezte.

7. ábra: A regisztrált visszaélés kábítószerrel bűncselekmények száma 2002 és 2010 között⁷⁶

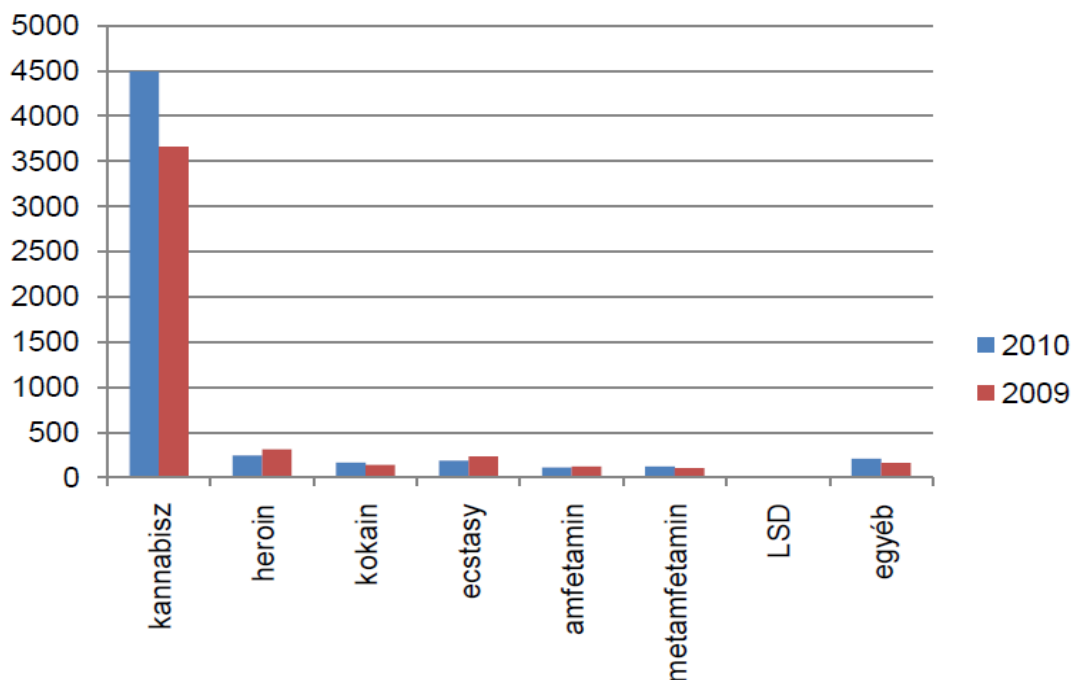

Forrás: ENYÜBS 2011

Ennek köszönhetően az össz-bűnözésből való részesedése 1,29%-ra emelkedett. Az eljárások kezdeményezője a korábbi évekhez hasonlóan túlnyomórészt a Rendőrség (91,6%). A fennmaradó 8,4% a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az Ügyészség, a Honvédség, valamint a sértett vagy más személy közt oszlott meg. Az elkövetés tárgya 2010-ben továbbra is a magyar drogpiacon leginkább elterjedt kannabisz volt. Az összes esetből 4493 során marihuána került rögzítésre elkövetési tárgyként, míg a heroin és az ecstasyval összefüggő ügyek száma bár viszonylag alacsony, de enyhe növekedést mutat 2009-hez képest.

⁷⁶ 2011-es Éves Jelentés a magyarországi kábítószerhelyzetről az EMCDDA számára, 74.o. Forrás: <http://drogfokuszpont.hu/?%C9ves-Jelent%E9sek&pid=96#2011>, Letöltve: 2011.11.05

8.ábra: A regisztrált visszaélés kábítószerrel bűncselekmények száma az elkövetés tárgya szerinti bontásban 2009-ben és 2010-ben⁷⁷

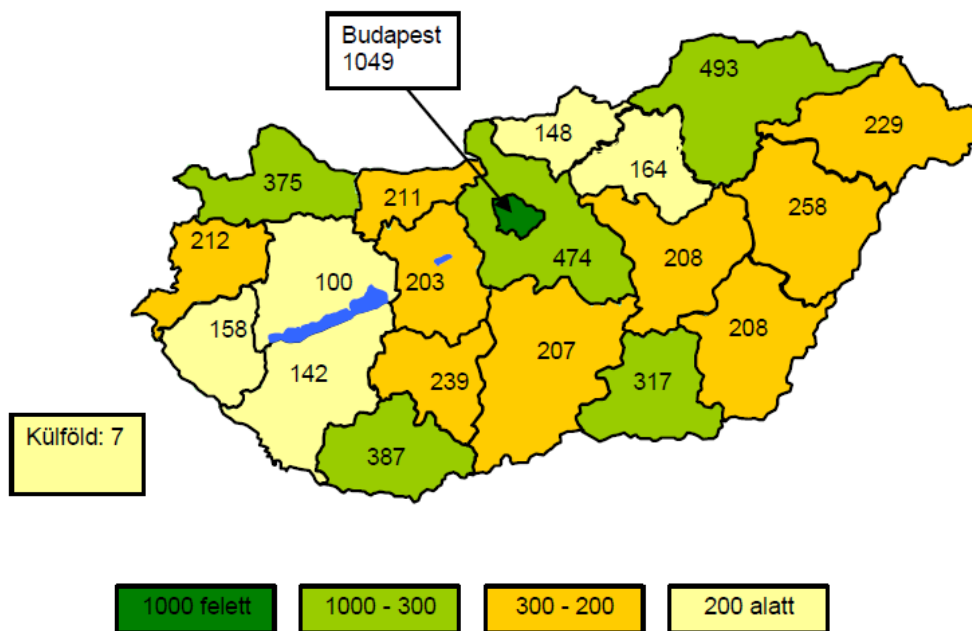

Forrás: ENYÜBS 2011

Az elkövetők a regisztrált visszaélések során elsősorban fogyasztói típusú magatartásokat valósítottak meg, összesen 4952 alkalommal. Ebből 4392 bűncselekményt csekély mennyiségre, 102-öt pedig jelentős mennyiségre követtek el. A fennmaradó 458 esetben a kábítószerrel visszaélés alapesetét valósították meg. A kereskedői oldalon felderített bűncselekmények tekintetében, a fogyasztói cselekményekhez képest a súlypont a jelentős mennyiségre elkövetett visszaélések, valamint a bűncselekmény alapesete felé tolódik el jobban. Ez 180 alkalommal az alapeset, 73 alkalommal pedig a jelentős mennyiségre való elkövetést jelenti. Az összes elkövetett visszaélés 86%-át a csekély mennyiségre való elkövetés teszi ki, míg jelentős mennyiség megállapítására csak az esetek valamivel több mint 3%-ában került sor. A regisztrált 5789 elkövetésből 1049 köthető Budapesthez, melynek révén a kábítószer-bűnözés legfőbb célpontja 2010-ben is a nagy felvevőpiacot jelentő főváros. A második leginkább érintett régió Borsod-Abaúj-Zemplén megye (493), míg a legkevesebb visszaélés (100) Veszprém megyében történt.

⁷⁷ 2011-es Éves Jelentés a magyarországi kábítószerhelyzetről az EMCDDA számára, 75.o.

3.térkép: A visszaélés kábítószerrel bűncselekmények számának megyék szerinti megoszlása 2010-ben⁷⁸

Forrás: ENYÜBS 2011

A regisztrált bűncselekményekhez 2010-ben 5291 elkövető kapcsolódott, melyből a férfiak részesedése megközelítőleg 90%. Az elkövetők között az élen továbbra is az 51-60 év közötti, valamint a 60 év feletti korcsoport áll, de nőtt a fiatalok által elkövetett bűncselekmények száma is, mely 2010-ben 616 volt. Az elkövetők 40%-a csak általános iskolai, 3%-a pedig semmilyen végzettséggel nem rendelkezik. Alig 2%-uk bír felsőfokú iskolai képzettséggel. 71,7%-uk büntetlen előéletű, míg 26%-uk (1382 fő) volt már legalább egyszer büntetve. A 2010-ben indult nyomozásokból 2420 végződött vádemeléssel. 3037 esetben az elterelés révén a nyomozás bírósági eljárást nem eredményező módon szűnt meg.

⁷⁸ 2011-es Éves Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről az EMCDDA számára, 76.o.

10.Összegzés

A kábítószer-bűnözés egy az egész világot érintő probléma, melynek enyhítésére nemzeti és nemzetközi szintű fellépésre egyaránt szükség van. Fontos belátni azonban, hogy a fogyasztói oldal és a kínálati oldalon jelentkező szervezett bűnözés eltérő társadalomra való veszélyességet képvisel. Így túlzó a kábítószer-bűnözés minden rétegével a zéró tolerancia politikát valló büntetőjogi fellépés, mely a kábítószerfüggőkből is egyszerű bűnözőt farag. Mindemellett a büntetőjogi szabályozás csak egy része a probléma megfelelő kezelésének. Egy állam drogpolitikájának fő irányát a megelőzés és a kezelés kell képezze, melyet egységes egészszé tesz a kábítószer-bűnözés kriminalizálása. A kábítószer-probléma kezelésének számos modellje létezik (melyet a 3. fejezetben részleteztem), de egy sem képes maradéktalanul a kábítószer-bűnözés és a függőség kialakulásának a felszámolására. Ez viszont nem csupán a kezelési modellek hiányosságaira vezethető vissza, hanem sokkal inkább a társadalmi problémákra. Ennek megfelelően a kábítószer állandó és hatékony hatósági fellépést igényel, mely megvalósulása során korlátozhatóvá és szűkebb keretek közé szoríthatóvá válhat az erre épülő bűnözés. Dolgozatomban elsősorban a kábítószer büntetőjogi és kriminológiai helyzetével foglalkozom előtérbe helyezve a magyar és a német büntetőjogi szabályozás bizonyos szempontok szerinti összehasonlítását. Meg kell jegyezni azonban, hogy mivel mind a magyar mind a német törvény tágabb annál, mint amennyit a dolgozatomban tárgyává tettem. Vizsgálódásaim során a probléma összetettségéből kifolyólag, a kábítószer-bűnözés történetének nemzetközi vizsgálatát helyeztem előtérbe, mivel az 1970-es évekig magyar viszonylatban (javarészt) a jogi szabályozás a nemzetközi egyezmények és szerződések ratifikálását jelentette.⁷⁹ Ennek ellenére a hazai szabályozás története az 1930. évi XXXVII. törvényekkel kezdődött, mely szerint a kábítószerrel való visszaélés folyamatosan büntetendő cselekmény. Magyarország a kábítószer-kereskedelem szempontjából részben cél –részben tranzit ország szerepét tölti be. Így hazánk számára is központi kérdést jelent a kábítószerrel szembeni sikeres fellépés. Ennek záloga, hogy a nemzetközi tapasztalatokból okulva, a társadalom egészségét és biztonságát előtérbe helyező egészségügyi és büntetőjogi szabályozás a jelen kihívásaira adott józan célkitűzéseket megvalósító válaszként fogalmazódjon meg.

⁷⁹ Ritter Ildikó: (T)örvény- A kábítószerrel való visszaélés megítélésének hatásvizsgálata 1999. március 1. után, L'Harmattan, Budapest, 2003. 13.o. Forrás: http://demetrovics.hu/dokumentumok/Kutatasok_3_RitterI_konyv_KEZIRAT.pdf, Letöltve:2011.11.03

MELLÉKLETEK

1.számú melléklet: A kannabiszhasználat előfordulása az általános népességben

Korcsoport	A használat időszaka		
	Élete folyamán	Az elmúlt évben	Az elmúlt hónapban
15–64 évesek			
A szerhasználók becsült száma Európában	75,5 millió	23 millió	12,5 millió
Európai átlag	22,5%	6,8%	3,7%
Tartomány	1,5–38,6%	0,4–15,2%	0,1–8,5%
A legalacsonyabb előfordulással rendelkező országok	Románia (1,5%) Málta (3,5%) Ciprus (6,6%) Bulgária (7,3%)	Románia (0,4%) Málta (0,8%) Görögország (1,7%) Svédország (1,9%)	Románia (0,1%) Málta, Svédország (0,5%) Görögország, Lengyelország (0,9%) Litvánia, Magyarország (1,2%)
A legmagasabb előfordulással rendelkező országok	Dánia (38,6%) Csehország (34,2%) Olaszország (32,0%) Egyesült Királyság (31,1%)	Csehország (15,2%) Olaszország (14,3%) Spanyolország (10,1%) Franciaország (8,6%)	Csehország (8,5%) Spanyolország (7,1%) Olaszország (6,9%) Franciaország (4,8%)
15–34 évesek			
A szerhasználók becsült száma Európában	42 millió	17 millió	9,5 millió
Európai átlag	31,6%	12,6%	6,9%
Tartomány	2,9–53,3%	0,9–28,2%	0,3–16,7%
A legalacsonyabb előfordulással rendelkező országok	Románia (2,9%) Málta (4,8%) Ciprus (9,9%) Görögország (10,8%)	Románia (0,9%) Málta (1,9%) Görögország (3,2%) Ciprus (3,4%)	Románia (0,3%) Svédország (1,0%) Görögország (1,5%) Lengyelország (1,9%)
A legmagasabb előfordulással rendelkező országok	Csehország (53,3%) Dánia (48,0%) Franciaország (43,6%) Egyesült Királyság (40,5%)	Csehország (28,2%) Olaszország (20,3%) Spanyolország (18,8%) Franciaország (16,7%)	Csehország (16,7%) Spanyolország (13,4%) Olaszország (9,9%) Franciaország (9,8%)

Forrás: <http://drogfokuszpont.hu/?%C9ves-Jelent%E9sek&pid=96#2011>

Irodalomjegyzék

1/2007. Büntető jogegységi határozat

1978.évi IV. Tv.

1979.évi 5. Tvr.

1998.évi XXV. Tv

2011-es Éves Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről az EMCDDA számára,
Forrás:<http://drogfokuszpont.hu/?%C9ves-Jelent%E9sek&pid=96#2011>, Letöltve:2011.11.05

A kábítószer-büntetőjog aktuális problémái Magyarországon,
Forrás:http://www.fovarosi.birosag.hu/szellemimuhely/a_kabitoszer_okri.pdf,
Letöltve:2011.11.01

A latin-amerikai törvények túltelítik a börtönöket
Forrás: <http://drogriporter.hu/lamerikaborton>, Látogatva:2011.10.23

A Tanács 2004/757/IB Kerethatározata (2004.okt.25) a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról,
Forrás:<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=hu&ihmlang=hu&lng1=hu,hu&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=391188:cs&page>, Látogatva:2011.11.02

Alexia Mihosz: A kábítószer kihívása Afganisztánban,
Forrás:<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/hungarian/analysis.html>,
Letöltve:2011.10.21

Amsterdam Drugs, Forrás: <http://www.amsterdam.info/drugs>, Látogatva:2011.10.

Asztalos Máté: Mexikói szervezett bűnözés,
Forrás:<http://www.biztonsagpolitika.hu/index.php?id=16&aid=1016>, Letöltve:2011.10.22

Bayer István: A drogok történelme – A kábítószer története az ókortól napjainkig, Aranyhal Könyvkiadó, Budapest 2000.

Betiltják az erős fűvet Hollandiában, Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20111008-betiltjak-az-eros-fuvet-hollandiaban.html>, Látogatva:2011.10.21

BtMG. Forrás: http://www.gesetze-im-internet.de/btmg_1981/BJNR106810981.html

Coca Cultivation in the Andean region, 2008. jún.

Forrás: http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Andean_report_2008.pdf, Letöltve: 2011.10.15

Dr. Király Klára: Kábítószer probléma az Egyesült Államokban. Reformok a kábítószer-bűncselekmények joganyagában, In.: Magyar jog, 2004. 2.szám

Dr. Kondorosi Ferenc, Dr. Ligeti Katalin: Az Európai Büntetőjog Kézikönyve, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó, Budapest, 2008.

Dr. Lévai Miklós: Engedélyezni vagy tiltani: a kábítószer-fogyasztásra vonatkozó kriminálpolitika dilemmái, In.: Magyar jog 1996, 1.szám

Dr. Vitrai József, Dr. Demetrovics Zsolt, Dr. Füzesi Anna, Busa Csilla, Dr. Tistyán László: Az elterelés eredményességének elemzése követéses vizsgálatban, 2010.

Forrás: http://www.egeszsegmonitor.hu/dok/Eltereles_koveteses_beszamolo.pdf, Letöltve: 2011.11.05

Dudits Dénes, Arany Zoltán, Szappanos József: Módszertani levél a megelőző-felvilágosító szolgáltatók számára, 2011.

Forrás: http://modernizacio.hu/dokumentum/1313658196T541_IV3422_Modszer_tanilevel_mf_sz_vegl_110725.pdf, Letöltve: 2011.11.04

EU drogstratégiája 2005-2012,

Forrás: <http://www.drogfokuszpont.hu/?lang=hun&menu=16&pid=148>, Letöltve: 2011.10.25

Éves jelentés 2010: A kábítószer-probléma Európában, <http://drogfokuszpont.hu/?%C9ves-Jelent%E9sek&pid=96#2011>, Letöltve: 2011.10.26

Fehér-- Görgényi- Gula- Horváth- Lévy- Sántha- Váradi: A magyar büntetőjog különös rész, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft, Budapest, 2009.

Fürst Zsuzsanna, Wenger Tibor: A kábítószer-abúzus orvosi, jogi és társadalmi vonatkozásai, Medicina Kiadó Zrt. Budapest, 2010.

Historical Overview of Drug use in America.

Forrás: <http://www.umsl.edu/~keelr/180/drughistory.htm>, Látogatva: 2011.10.21

http://europa.eu/agencies/pol_agencies/europol/index_hu.htm

<http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=7849>

<http://www.drogambulancia.hu/index1.htm>

Illicit drug use in the EU. , EMCDDA, Lisszabon, 2005

Magyar szerkesztésben- Varga Orsolya: Kábítószer-használat az Európai Unióban: jogalkotási megközelítések, 2005

Forrás: <http://www.drogfokuszpont.hu/?lang=hun&menu=16&pid=148> Letöltve:2011.10.20

In 2010, will there be no more coffeeshops in the Netherlands?, Forrás: <http://www.dutchamsterdam.nl/545-coffeeshops-netherlands>, Letöltve:2011.10.21

Jakucs Tamás: A büntető törvénykönyv magyarázata, KJK-Kerszöv, Budapest, 2004.

Kiss Dávid: Drogok a harcmezőn: kábító-és serkentőszerek a II. világháborúban

Forrás:http://www.masodikvh.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=1812&Itemid=224 Látogatva: 2011.10.20

Krajewski Krzysztof: A prohibíció és a legalizálás között: a holland kísérlet a kábítószerellenes politikában,

In.: Magyar Jog, 1996. 10. szám

Kussbach Erich: Nemzetközi-és Európai büntetőjog, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2003.

Lévay Miklós: Héják, baglyok, galambok, In. : Fundamentum 2001. 1. szám

Lévay Miklós: Büntetés helyett kezelés: Racionális és szükségszerű kompromisszum a kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitikában, In.: Addiktológia, 2006. 5.szám

Lévay Miklós: Kábítószeres és bűnözés –elméleti kérdések és a hazai helyzet, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992.

National Drug Control Strategy 2011. Forrás:<http://www.drogstrategia.hu/dokumentumok>, Letöltve:2011.10.21

Nemzeti Drogstratégia 2012-2020, Forrás:<http://www.drogstrategia.hu/munkaanyagok>, Letöltve:2011.11.01

Pető Gergő: Az afganisztáni kábítószer-ellenes stratégia eredményei, In.: Nemzet és Biztonság, 2009.9.szám, Forrás:http://neb.kezek.hu/regi_szamok.php?rsz=1&ev=2010, Letöltve:2011.10.21

Ritter Ildikó: (T)örvény- A kábítószerrel való visszaélés megítélésének hatásvizsgálata 1999. március 1. után, L'Harmattan, Budapest, 2003.

Forrás:http://demetrovics.hu/dokumentumok/Kutatasok_3_RitterI_konyv_KEZIRAT.pdf, Letöltve:2011.11.03

Ritter Ildikó: Kábítószer-fogyasztás –büntetőjog - hatásosság, In.: Belügyi szemle, 2003. 2.szám

TASZ közokirat a tiltó drogpolitikáról,

Forrás: http://tasz.hu/files/tasz/imce/drog3magyar_uv.pdf, Letöltve:2011.10.21

This Day in history: The Shanghai Opium Commission,1909,

Forrás:<http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/this-day-in-history-the-shanghai-opium-commission-1909.html>, Látogatva:2011.10.20